

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060

Yhteenveto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) saaduista lausunnoista ja mielipiteistä sekä Päijät-Hämeen liiton vastineet OAS-palautteeseen

2060

Maakuntahallitus 13.5.2024

Päijät-Hämeen liitto

LAUSUNNON ANTAJA	LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Hämeen ELY-keskus	<p>Maakuntakaavan tavoitevuosi on 2060, joka on sama kuin Päijät-Hämeen maakunnan alueelle laaditussa rakennemallissa ja Lahden seudun MAL-alueen kaupunkiseutusunnitelmassa (KSS). Kyseessä on siis edellä mainittujen suunnitelmien mukainen, pitkän aikavälin strateginen suunnitelma. OASssa todetaan, että rakennemallissa ja KSSssa sovitut linjaukset toimivat hyvänä pohjana maakuntakaavoitukselle, mutta maakuntakaavaprosessissa ratkaisuja on myös mahdollista tarkistaa. ELY-keskus näkee näiden suunnittelutasojen välillä eron ja korostaa maakuntakaavan roolia valtakunnallisten ja maakunnallisten alueiden käyttöä koskevien asioiden käsittelyssä. MRL 25 § mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.</p> <p>Maakuntakaavan merkitys, oikeusvaikutukset, sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on kuvattu kattavasti OASssa. Sivun 7 suunnittelujärjestelmää kuvaava kuva on kuitenkin syytä päivittää voimassa olevan MRL ja MRA mukaiseksi ELYn ja ympäristöministeriön roolien osalta.</p> <p>OASssa kuvataan valtakunnallisia ja maakunnallisia lähtökohtia maakuntakaavan laadintaan. Sivulla 11 on esitetty kaavio alueidenkäytön kehityskuvan, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, rakennemallin ja KSSn ja maakuntakaavan suhteesta toisiinsa. Esitetyn kaavion osalta ELY-keskus toteaa, että MAL-sopimuksen mukaisen kaupunkiseutusunnittelun tarkoitus ja rooli on tarkentaa maakuntakaavan tavoitteita kaupunkiseudulla. Kaavioon esitetään täydennettäväksi myös valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Maakunnallisten lähtökohtien osalta on nostettu esiin rakennemallin lisäksi Päijät-Hämeen strategiat ja ohjelmat, joista ainakin osa on laadittu lyhyen ja keskipitkän</p>	<p>Rakennemallissa ja KSSssa tehtiin skenaariotyötä ja muodostettiin yhdessä kuntien kanssa näkemys tulevaisuuden kehityskulusta ja poluista. Yhteiset linjaukset keskusverkon, väestön ja työpaikkojen mitoituksen, viherverkon ja liikenneverkon osalta toimivat pohjana maakuntakaavalle, joka on, kuten lausunnossa todetaan, erilainen suunnitelma kuin mitä oikeusvaikutuksettomat rakennemalli ja KSS. Kuitenkin ne linjaukset, jotka näitä yhteisiä tavoitteita konkretisoivia suunnitelmia varten on kahden vuoden aikana tehty kuntien kanssa, antavat hyvän pohjan konkretisoida niitä ja osoittaa varauksia maakuntakaavan sisällön edellyttämällä tavalla.</p> <p>Tarkistetaan sivun 7 kuvaa.</p> <p>KSS ohjaa tässä tapauksessa molempiin suuntiin, tarkemman tason suunnitelmia ja ylemmän tason maakuntakaava. KSS ja rakennemalli ovat tuoreet, juuri hyväksytyt suunnitelmat ja niiden yhteydessä on linjattu useita seudullisen tason ratkaisuja, joista tieto on mahdollista viedä nyt käynnistyneeseen maakuntakaavaan, maakuntakaavan mukaisella esitystavalla ja tarkkuustasolla.</p> <p>Lisätään tavoitteita kuvaavaan kaavioon valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma.</p>

	<p>aikavälin tarkastelujaksolle. Strategioiden ja ohjelmien eri aikajänteet suhteessa maakuntakaavan pitkän aikavälin strategiseen luonteeseen on tarpeen tunnistaa suunnittelussa sekä kaavan toteutumisen ja vaikutusten arvioinnissa. OAS:ssa on syytä tuoda myös esiin, että samanaikaisesti laaditaan maakuntastrategiaa vuodelle 2050 sekä kuvata strategian suhde ja vaikutus maankuntakaavan laadintaan.</p> <p>Maakuntakaavalla asetettuja tavoitteita ei vielä tässä vaiheessa ole kuvattu OASssa. Tavoitteiden täsmennyttyä ne on hyvä täydentää myös päivittyvään OASan.</p> <p>Maakuntakaavan osalliset, osallistumistavat ja viranomaisyhteistyö on kuvattu OASssa kattavasti ja esitetty aikataulu antaa hyvän kuvan prosessin etenemisestä. OASssa on kuvattu laaditut ja laadittavaksi tarkoitetut selvitykset. Maakuntakaavaa varten laadittavat selvitykset ovat tässä vaiheessa vielä osin yleispiirteisesti kuvattuja mutta tarkentunevat työn edetessä. Maakuntakaavan tavoitteiden puuttuminen vaikeuttaa laadittavaksi tarkoitettujen selvitysten riittävyyden ja kohdentumisen arviointia.</p> <p>ELY-keskus kiinnittää huomion energiantuotantoon, jota ei ole esitetty tarkasteltavan kuin tuulivoiman osalta, mitä voidaan pitää osin ristiriitaisenakin Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelmassa esitettyihin tavoitteisiin nähden. Maakuntakaavoitus toimii yhtenä Päijät-Hämeen maakuntastrategiaa ja sitä tarkentavan vihreän siirtymän ohjelmaa toteuttavana instrumenttina. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan maakuntakaavoituksella on roolinsa alueen kestävyysmuroksen, sekä hiilineutraalisuus- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamisen tavoittelussa. Näitä ovat mm. vihreän siirtymän investointien edistäminen siten, että toteutus on mahdollista tehdä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla. Vihreän siirtymän ohjelman mukaan mahdollisia maankäytön linjauksia voi olla tarpeen toteuttaa maakuntatasolla esimerkiksi teollisen mittakaavan aurinkosähköpuistoihin, tuulivoimaan, vetyhankkeisiin, sähkön siirtolinjoihin ja muun infrastruktuurin kehittämiseen liittyen.</p>	<p>Täydennetään OASan päivitettävänä parhaillaan oleva maakuntastrategia, sen suhde ja vaikutukset maakuntakaavaan.</p> <p>Maakuntakaavan seudullisia tavoitteita työstetään tavoiteseminaarissa kesäkuussa ja tavoitteiden hyväksymiskäsittely on tämän jälkeen maakuntahallituksessa. Täydennetään hyväksytyt tavoitteet OASan.</p> <p>Maakuntakaavassa käsitellään energiateemaa myös muilta osin kuin vain tuulivoiman osalta. Vihreän siirtymän ohjelma on juuri valmistunut ja sen tavoitteet tullaan huomioimaan maakuntakaavan tavoitteiden asettamassa ja suunnittelussa.</p> <p>Sähkön siirtolinjoista ja muusta infrastruktuurin kehittämisestä tullaan käymään keskusteluja luonnosvaiheessa toimijoiden kanssa. Aurinkovoiman tuotantoalueista ja vetyhankkeista lausutaan hankekohtaisesti. Maakuntakaavassa ei tulla osoittamaan aurinkovoimalle soveltuvia alueita, mutta teema huomioidaan yleisissä kaavamääräyksissä.</p> <p>Kunnissa laaditut viherverkostoselvitykset huomioidaan maakuntakaavatyössä.</p> <p>Tutustutaan Kanta-Hämeen logistiikkaselvitykseen Päijät-Hämeen logistiikkaselvityksen yhteydessä ja huomioidaan siellä tehdyt ratkaisut kaavatyössä.</p> <p>Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan kattamaan koko maakunta. Tarkistetaan tämä OASan.</p>
--	---	---

	<p>ELY-keskus kannustaa siihen, että kaavatyössä tarkastellaan edellä mainittuja teemoja mahdollisimman laajalla otteella ottaen huomioiden yhteensovittamistarpeet. Maakunnan energiatuotannon muutoksen ja kestävyysmurroksen tavoittelun konkretisoitumisessa on tärkeää muodostaa näkemys siitä polusta, esimerkiksi erilaisia energiaskenaarioita hyväksi käyttäen, millaisilla ratkaisuilla asetettuihin tavoitteisiin on mahdollista päästä ja millainen aluesuunnittelun rooli maakuntatasolla siinä on.</p> <p>Viherverkostoa koskien ELY-keskus muistuttaa, että maakunnan alueella on laadittu kuntakohtaisia laajoja luonnon ydinalueita, sekä ekologisia yhteyksiä tarkastelevia selvityksiä. Nämä aineistot on hyvä sisällyttää maakuntakaavoituksen viherverkostoa käsittelevän kokonaisuuden tausta-aineistoksi.</p> <p>OASssa on kattavasti listattu liikennettä koskevia valmistuneita selvityksiä, joita kaavatyössä on mahdollista hyödyntää. Selvityksiä laaditaan lisäksi logistiikkaa, raideliikenteen kehittämistä sekä vesiliikennettä koskien, jotka täydentävät hyvin jo käytävissä olevia aineistoja. Kanta-Hämeen seudulle valmistunut logistiikkaselvitys on hyvä huomioida erityisesti maakuntarajojen alueilla. OASssa todetaan maakuntakaavan tueksi laadittavan seudullinen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Tätä koskien esitetään tarkennettavaksi, onko kyse seudullisesta vai maakuntatasoisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta.</p> <p>Maakuntakaavan välittömien vaikutusten kuvataan kohdistuvan Päijät-Hämeen maakuntaan. Kaava-alueen lisäksi vaikutusalue käsittää alustavasti myös naapurimaakunnat. Maakuntakaavassa käsiteltävien teemojen osalta vaikutukset voivat kohdistua myös laajemmalle alueelle ja tämä on syytä huomioida vaikutusten arvioinnissa. Kaavan arvioitavat vaikutukset on kuvattu OASssa ja ELY-keskus pitää hyvänä ja suunnitteluun aidosti vaikuttavana menettelynä vaikutusten arviointia kussakin kaavaprosessin vaiheessa. Vaikutusten arvioinnin merkitys korostuu maakuntakaavan oikeusvaikutteisen roolin myötä mutta myös mikäli maakuntakaavan ratkaisut pohjautuvat rakennemalliin ja KSSan, koska näiden</p>	<p>Vaikutusten arviointi tehdään kattavammin eri teemoista kuin mitä tehtiin rakennemallin ja KSSn yhteydessä.</p>
--	---	--

	osalta vaikutusten arviointia tehtiin vain liikennettä ja ilmastoa koskevien vaikutusten osalta.	
Maa- ja metsätalousministeriö	Ei lausuttavaa	Merkitään tiedoksi
Museovirasto	<p>Museovirasto on toteuttanut valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventoinnin vuosien 2018–2023 aikana. Tavoitteena on, että valtioneuvosto hyväksyy sen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi valtakunnalliseksi inventoinniksi. Jatkossa se ohjaa maankäytön suunnittelua siten, että VARK-alueiden kuvauksissa osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien ominaisuuksien ja arvojen säilyminen turvataan kaavoissa. VARK-alueille ei tule osoittaa eikä toteuttaa toimenpiteitä, jotka voivat heikentää valtakunnallisia arvoja.</p> <p>Päijät-Hämeessä on merkittäväksi arvioituja arkeologisia kohteita kaikkiaan 51, jotka sijaitsevat 37 VARK-alueella. Valtioneuvoston hyväksyntä inventoinnille on tarkoitus saada kevään 2024 aikana. Se tulee ottaa huomioon kaavan pohjaaineistona.</p>	Lisätään inventointi kaavan lähtötietoihin heti sen tultua hyväksytyksi valtioneuvostossa ja huomioidaan VARK-alueet maakuntakaavaratkaisussa.
Sisäministeriö	Ei lausuttavaa	Merkitään tiedoksi
Traficom	<p>OAS on kuvattu selkeästi maakuntakaavoituksen käynnistämiseksi.</p> <p>Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ja sen päivittäminen osuu hyvin maakuntakaavan aikatauluun ja toimii syötteenä kaavan laadinnassa. Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäryhmä toimii sidosryhmänä liikenteen kysymyksissä ja useampia liikenteen selvityksiä laaditaan kaavan tueksi. Liikenteen ja maankäytön yhteissuunnittelua aiotaan viedä hyvin eteenpäin kaavan laadinnassa.</p> <p>Tuulivoima-alueiden mahdolliset vaikutukset viestintäverkkoihin ja lentoliikenteeseen tulisi tuoda esiin kaavan laadinnan yhteydessä. Selvitysten osalta ekologiset ja maisemalliset vaikutukset vaikuttavan korostuvan. Niiden</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Tuulivoimaloiden sijoittelua ei ratkaista maakuntakaavassa vaan se tehdään rakennusluvut mahdollistavilla tuulivoimaosayleiskaavoilla, asemakaavoilla tai suunnitteluratkaisulla. Näillä yksityiskohtaisemmillä kaavatasoilla tulevat siten arviotaviksi myös mahdolliset vaikutukset viestintäverkkoihin, kuin myös tarve mahdollisille vaikutusten lievennystoimille.</p>

	<p>lisäksi tulee tarkastella tuulivoima-alueiden vaikutuksia myös viestintäverkkoihin ja lentoliikenteeseen.</p> <p>Tuulivoimarakentamisella voi olla vaikutuksia radiojärjestelmiin, jotka suunniteltaessa tulisi huomioida. Tuulivoimaloiden on todettu vaikuttaneen TV-vastaanoton laatuun maanpäällisissä lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestintäverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaalin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Vastaavasti radiolinkin toiminta edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä. Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. On tärkeää, että TV- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa häiriöttömästi. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. TV- ja radiolähetysasemia ja 200-300 m korkeita mastoja ei voi siirtää. Osapuolten tulee tehdä yhteistyötä jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa, ettei häiriöitä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa. On suositeltavaa, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin radiojärjestelmien omistajiin lähialueella.</p> <p>Koordinointietäisyys on n. 30 km. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä, teleoperaattoreita ja muita radiojärjestelmien käyttäjiä tulee informoida tuulivoimahankkeesta.</p> <p>Tuulivoima-alueiden osalta myös lentoasemien ja -paikkojen toimintaedellytykset tulee huomioida. Tietoja esterajoituspinnoista ja suoja-alueista sekä toiminnallisista vaikutuksista on saatavissa lentopaikkojen pitäjiltä. Ilmailulle mahdollisesti vaaraa aiheuttavan laitteen, rakennelman ja merkin asettamiseen tarvitaan ilmailulain 158 §:n mukainen lentoestelupa.</p>	<p>Lentoasemien ja – paikkojen suoja-alueet on huomioitu osana laadittua tuulivoimaselvitystä, joka tulee kaava-luonnosvaiheessa nähtävillä kaavan taustamateriaalina. Tuulivoimaselvityksessä arvioiduista mahdollisista tuulivoima-alueista merkittävä osa on karsiutunut pois jatkoselvityksistä ja vain viiden alueen osalta arviointityö jatkuu.</p>
<p>Aluehallinto- virasto</p>	<p>Ei huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.</p> <p>Kunnallisia ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköitä (Päijät-Hämeen ympäristöterveys, Lahden kaupungin ympäristöterveys) tulee kuulla maakuntakaavan valmistelussa.</p>	<p>Merkitään tiedoksi ja täydennetään osallisiin Päijät-Hämeen ympäristöterveys ja Lahden kaupungin ympäristöterveys.</p>

Tukes	<p>Tukes esittää huomioimaan kaavoituksessa seuraavat asiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukesin valvonnassa olevat kohteet konsultointivyohtyhykkeineen llytyvt Tukesin verkkosivuilta • bio- ja kiertotalouskohteet saattavat edellyttää Tukesin kemikaaliturvallisuu lupaa • laajamittaisen kemikaalilaitoksen kaavamerkinnäksi suositellaan T/kem tai määrkykseen mainintaa kaavan soveltuvuudesta kemikaalilaitokselle. Tukes arvioi lupakäsittelyssään laitoksen edellytykset huomioiden mahdollisten onnettomuuksien seuraukset ja ulottumisen alueen ulkopuolelle • suojaetäisyys tuulivoimalasta tuotantolaitokseen on 500 m. Jos etäisyys on lyhyempi, tulee tehdä selvitys voimalan turvallisesta sijoittamisesta • maakaasun korkeapaineiset siirtoputkistot löytyvät Gasgridin karttapalvelusta <p>Tiedoksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://tukes.fi/aurinkosahkojarjestelmat • Vedyn käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus / Tukes • Tuotantolaitoksen sijoittaminen: https://tukes.fi/tietoa-tukesista/materiaalit/kemikaalilaitokset 	Otamme maakuntakaavatyössä huomioon lausunnossa esiin nostetut asiat ja tutustumme mainittuihin lisätietoa tarjoaviin Tukesin raportteihin.
Fingrid	<p>Ei kommentoitavaa suunnitelmasta.</p> <p>Maakunnan alueelle sijoittuu useita käynnissä tai suunnitteluvaiheessa olevia voimajohtohankkeita ja lisäksi alueella on tunnistettu pidemmän aikavälin kantaverkon ylimaakunnallisia kehittämistarpeita. Ehdotamme, että kaavan luonnosvaiheessa järjestetään liiton ja Fingridin välinen työneuvottelu.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Järjestetään Fingridin ja liiton välinen työneuvottelu kaavan luonnosvaiheessa.</p>
Metsähallitus	Ei lausuttavaa	Merkitään tiedoksi
Hartolan kunta	Ei lausuttavaa	Merkitään tiedoksi
Heinolan kaupunki	<p>Raideliikenteen kehittäminen on keskeinen asia maakuntakaavatyössä. Lahti-Heinola-Mikkeli (Savon oikorata) -ratavarausta palvelevat selvitykset esitetään lisättäväksi selvitysten luetteloon.</p>	Täydennetään OASan tunnistetut raideliikenteen selvitystarpeet paremmin. Tavoitteena on selvittää Savon

	<p>Vesiliikenteen huomioiminen kaavatyössä on yhtä lailla tärkeää kuin maaliikenteen. Muuttunut geopoliittinen tilanne vaatii ennakkoluulottomia avauksia. Heinola-Mäntyharju-kanavan ja Kymijoen kanavan selvitykset 1990-luvulta tulisi päivittää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.</p> <p>Maakuntakaavassa tulisi näkyä myös seudulliset pääpyörätieitit.</p> <p>Heinolan kaupunki esittää huomioitavaksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • työpaikka-alueiden lisääminen ja laajentaminen mm. Kouvolantien risteys-alue • vakituisen asumisen alueiden lisääminen ja laajentaminen mm. Vierumäki, Pitkäniemi, Koskensaaren länsipuoli, Tähtiniemi, Hevossaaren pohjoisosa, Vasikkasaari, Korpinmaa ja Mömmö • Lusin varalaskupaikka merkittäväksi kaavakartalle • kaupan suuryksiköiden sijoitusvaihtoehdot • matkailun ja retkeilyn alueita ja reitistöjä tulee osoittaa kaavakartalla <p>Heinolan kaupunki näkee maakuntakaavan uudistamisen ja kokonaisuuden tarkastelun tarpeellisena. Lausunnon liitteenä on Heinolan kaupungin strateginen tavoitekartta.</p>	<p>oikoradan linjausta ja ajantasaisuutta maakuntakaavaa varten.</p> <p>Mäntyharjun kanavan osalta ei näkemyksemme mukaan ole selvitystarvetta. Sen sijaan poliittisen keskustelun tarve asialle on tunnustettu. Kymenlaakson liitto on poistanut Kymijoen kanavan maakuntakaavastaan ja Etelä-Savon liitossa on vireillä 3. vaihemaakuntakaava, jossa Mäntyharjun kanavan yhteystarvemerkinän poistamista pohdittaneen. Päijät-Hämeen liiton näkemys on ollut, että Mäntyharjun kanavan maakuntakaavamerkinät tulisi säilyttää erityisesti muuttuneen geopoliittisen tilanteen vuoksi.</p> <p>Tarkastellaan seudullisten pääpyörätieiteittien merkitsemistä maakuntakaavaan.</p> <p>Lausunnossa huomioitavaksi esitetyt suunnitteluratkaisuihin liittyvät asiat pyritään huomioimaan kaavan luonnosvaiheessa. Keskusten ulkopuolisten kaupan suuryksiköiden sijoittumisvaihtoehtoja tullaan tarkastelemaan kaupan selvityksen pohjalta. Matkailun ja virkistysalueita ja reittejä tutkitaan ja ratkaistaan kaavatyössä.</p>
Hollolan kunta	<p>Huomioitavaksi maakuntakaavatyöhön:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aurinkovoiman soveltuvuus haja-asutusalueilla huomioiden mm. luonnon- ja maisema-arvot. Myös poisrajaavat tulokset olisivat toivottavia • eritasoliittymän selvittäminen Vt 4:lta Miekkiöön. Tarve liittyy Hollolan pitkän aikavälin tavoitteisiin yritysalueista Miekkiössä • selvitystarve monipaikkaisuuden edistämisen vaikutuksista. Miten monipaikkaisuuden (loma-asunnot vakinaiseksi) edistäminen vaikuttaa ympäristöön ja kuntatalouteen? Etätyö on lisääntynyt ja vakituiseen asumiseen 	<p>Maakuntakaavassa ei tulla osoittamaan aurinkovoi- malle soveltuvia alueita, mutta teema huomioidaan yleisissä kaavamääräyksissä.</p> <p>Miekkiön eritasoliittymän tarpeesta voidaan laatia liikenneselvitys yhteistyössä kunnan kanssa.</p>

	<p>liittyy palveluntarvetta. Myös muut kunnat hyötyisivät yhtenäisin perustein tehdystä tarkastelusta</p> <ul style="list-style-type: none"> • sopiiko v. 2022 tehty kaupan palveluverkkoselvitys ohjeeksi yleiskaavojen päivityksiin? Jos ei, voiko selvitystä tai maakuntakaavan ohjausta mitoituksen osalta täydentää? Seudullinen koordinaatio torjuu liiketilojen ylikapasiteettia • lainvoiman 2023 saanut jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava huomioitaneen maakuntakaavan päivitystyössä 	<p>Monipaikkaisuutta ja vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituiseksi asunnoiksi tullaan tarkastelemaan kaavatyön yhteydessä.</p> <p>Kaupan osalta on tunnistettu tarve selvittää maakuntakaavaa varten keskusten ulkopuolelle sijoittuvan kaupan mitoitusta. Keskuksissa kaupan mitoitusta ei tulla enää osoittamaan kaupan lainsäädännön muututtua.</p> <p>Vaihemaakuntakaava Hollolan Nostavan alueella on juuri saanut lainvoiman, eikä sen osalta ole päivitystarvetta. Vaihemaakuntakaava jää voimaan sellaisenaan.</p>
Kärkölän kunta	<p>Maakuntakaavassa tulee huomioida Lahden kaupunkiseutusuunnitelman mukaiset asumisen, elinkeinon, liikenteen ja viherverkoston suunnitelmat.</p> <p>Asumisesta tulee kiinnittää huomiota Järvelän, Lappilan ja Kirkonkylän taajamatoimintojen aluemerkitöihin sekä lähikeskuskylä -merkintöihin, joista varsinaisen lähikeskuskylä -merkinnän täyttää enää Marttilan kyläalue, kun Lappila ja Kirkonkylä ovat Kärkölän taajamatoimintojen alueita.</p> <p>Elinkeinoalueista tulee huomioida elinkeinoelämän kehittämisvyöhykkeen sijainti sekä nykyisten teollisuusalueiden sijainnit sekä kehittymismahdollisuudet.</p> <p>Liikenneverkoissa Kärkölän pääpainopisteenä on rautatieverkko, pyöräilyn kehittäminen sekä nykyiset toimivat maantieteyhteydet, Mt 54 kehittyminen valtatiksi sekä nykyisen st 295 kehittyminen maantiekseksi. Molemmat tiet ovat keskeisiä mm. alueen sahateollisuudelle.</p> <p>Viherverkostoissa tulisi huomioida paikallisten jokiuomaympäristöjen merkitys osana viherverkostonreitistöjä. Näitä jokia ovat Teuronjoki ja Äväntjoki. Teuronjoki on myös merkittävä melontareitti.</p>	<p>Merkitään tiedoksi ja pyritään huomioimaan lausunnossa esitetyt suunnitteluratkaisuihin liittyvät asiat maakuntakaavan luonnosvaiheessa.</p> <p>Jokiympäristöt huomioidaan osana siniviherverkostoa.</p> <p>Maakuntakaavaan merkitään uusiutuvan energian alueista vain seudullisen mittakaavan tuulivoima-alueet.</p> <p>Maakuntakaavassa ei tulla osoittamaan aurinkovoimalle soveltuvia alueita, mutta teema huomioidaan yleisissä kaavamääräyksissä.</p>

	<p>Kärkölän alueella tulisi arvioida tarkemmin kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta maakunnallisesti arvokkaat alueet siten, että niiden rajaukset ja sijainnit eivät ole esteenä kunnan maankäytölle ja kehitykselle.</p> <p>Kärkölän kunta on käynnistämässä yleiskaavoitusta ja siinä kiinnitetään huomiota mm. potentiaalsiin uudistuvan energian tuotantoalueisiin, ja nämä tulisi merkitä myös tulevaan maakuntakaavaan.</p>	
Lahden kaupunki	<p>Käynnistyvä maakuntakaavatyö on tärkeä seudun elinvoimalle ja erityisen hyödyllisiä ovat seudullista elinkeinoelämää, logistiikkaa ja raideliikennettä koskevat selvitykset.</p> <p>Raideliikenteen osalta lisäselvitystarvetta on erityisesti lähijunaliikenteen kehittämisessä ja nykyisten reittien asemapaikoissa.</p> <p>Vihreän siirtymän näkökulmasta maakuntakaavassa olisi hyvä tarkastella suuren mittakaavan aurinkovoimala-alueiden sijoittamismahdollisuuksia maakuntaan sekä korkeapaineisen kaasun siirtoverkostoa. Käynnistynyt tuulivoimala-alueiden maisemavaikutusten arviointi on tärkeä jatkotyö, koska valtakunnallisia ohjeistuksia maisemavaikutuksien arvioinnille ei vielä ole uuden sukupolven, 300 m korkeille voimaloille.</p> <p>Maakunnan moottoriurheilutoiminnan jatkumisen mahdollistamiseksi tulisi tutkia mahdollista Pippon moottorirataa (karting, motocross, speedway) ja lakkautetun Kukonkoivun moottorirataa (jokamiehenluokka) korvaavia paikkoja.</p>	<p>Täydennetään OASan raideliikenteen selvitykset tarkemmin. Tavoitteena on laatia Savon oikoradan ajantasaisuusselvitys sekä Kerava-Lahti-Kouvola tarveselvitys (lisäraiteet, asemapaikat ja lähijuna- ja bussiliikenne). Tarveselvitykseen sisältyy myös lähijunaliikenteen kehittämismahdollisuuksien ja asemapaikkojen muutostarpeiden tarkastelu.</p> <p>Maakuntakaavassa ei tulla osoittamaan aurinkovoimalle soveltuvia alueita, mutta tema huomioidaan yleisissä kaavamääräyksissä. Tähän ratkaisuun on päädytty muissa maakunnissa saatujen koko maakunnan kattaneiden aurinkovoimaselvitysten perusteella.</p> <p>Keskustellaan moottoriurheilutoiminnan korvaavista sijaintipaikoista kuntien kanssa kaavan luonnosvaiheessa.</p>
Sysmän kunta	<p>Lähtöaineistoissa ehdotetaan huomioitaviksi ilmastosuunnitelma, pohjavesien suojeleusuunnitelmien päivitys, Vt 4 yleissuunnitelma välillä Lusi-Oravakivensalmen toimenpidesuunnitelma ja siihen liittyvä Onkiniemen alueen yleiskaavallinen tarkastelu sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Erityisen tärkeäksi nähdään Sysmän kunnan strategian huomioiminen.</p>	<p>Tarkistetaan lähtötiedot ja huomioidaan suunnittelussa lausunnossa mainitut selvitykset ja suunnitelmat.</p>
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	<p>Kaavan osallisiin tulee lisätä Päijät-Hämeen ympäristöterveys.</p> <p>Osallistumis- ja arviointisuunnitelman osalta ei ole tarvetta antaa lausuntoa.</p>	<p>Merkitään tiedoksi ja täydennetään osallisiin Päijät-Hämeen ympäristöterveys.</p>

Ladec Oy	<p>Maakuntakaavassa tulee varata riittävästi alueita elinkeinojen, kuten teollisuuden, logistiikan ja palvelusektorin toimijoiden pitkän tähtäimen kasvun edellytyksille. Alueiden tulee tukea yritysten toimintaa ja mahdollistaa elinkeinojen monipuolinen sijoittuminen. Elinkeinoelämän tarpeet liittyvät usein maakunnalliseen infrastruktuuriin, kuten tiestöön, energian saatavuuteen, raideliikenteeseen sekä sujuviin yhteyksiin satamiin ja lentokentälle. Kaavassa tulee huomioida infrastruktuuri sujuvan logistiikan ja liikenteen sähköistymisen kannalta.</p> <p>Maakuntakaavassa tulee harkita asuinalueiden ja työpaikkojen sijoittelua siten, että ne edistävät lyhyitä työmatkoja ja alueiden elinvoimaisuutta. Tehokas maankäyttö ja tiivis rakentaminen tukevat elinkeinoelämän kehitystä erityisesti ydinkaupunkiseudun ja liikenteen solmukohtien osalta. On erityisen tärkeää huomioida tulevaisuuden kehitys innovaatiokeskittymien tai kärkiklustereiden osalta myös suhteessa koulutus- ja tutkimuslaitosten ja yritysten läheisyyteen.</p> <p>OASssa on huomioitu kattavasti ja luontevilla tavoilla eri sidosryhmien osallistaminen. Erityisen myönteisenä pidämme elinkeinoryhmän muodostamista tukemaan elinkeinoelämän osallistumista ja yritystoimintaan vaikuttavien ratkaisujen valmistelua. Ryhmän työn tulee jatkua säännöllisenä ja vuorovaikutteisena koko kaavaprosessin ajan.</p>	<p>Työn tavoitteisiin ja suunnitteluratkaisuihin liittyvät asiat pyritään huomioimaan sekä tavoitteiden asettamisessa ja maakuntakaavan suunnitteluratkaisussa.</p> <p>Elinkeinosidosryhmä kutsutaan koolle eri työvaiheissa. Suunnitelmissa on järjestää maakuntakaavan luonnosvaiheessa elinkeinoseminaari ja työpajoja sekä ehdotusvaiheessa neuvotteluja suunnitteluratkaisujen tarkistamisesta ja vaikutusten arvioinnista.</p>
Hämeen kauppakamari	OASssa asiat on käsitelty monipuolisesti ja sidosryhmät on huomioitu hyvin.	Merkittää tiedoksi
Lahden Museot	<p>Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 laatimisen yhteydessä selvitettiin maakunnan historiallisen ajan kylätontteja. Hanke jäi kuitenkin kesken ja on tärkeää saattaa kyseinen työ loppuun. Kylätonttien suojelustatukset (pääosa niistä on mahdollisia muinaisjäännöksiä) tulisi määrittellä tarkemmin ja kylätonttien rajaukset pitäisi tarkistaa maastokäyntien kautta. On tärkeää, että koko maakunnan kylätontit (260 kpl) saataisiin koottua yhtenäiseksi aineistoksi.</p> <p>Museo laatii Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöselvitystä, jossa tarkastelun kohteena ovat maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt sekä maisemat. Selvityksen tulokset tulee ottaa asianmukaisesti huomioon ja</p>	<p>Kylätonttien suojelustatusten määrittäminen maastokäynneillä tulee pohdittavaksi kaavaluonnosvaiheessa, kun on tiedossa, minne mahdollisia maankäytön muutospainealueita sijoittuu.</p> <p>Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöselvityksen tulokset huomioidaan maakuntakaavan suunnitteluratkaisuissa siten, että kulttuuriympäristön arvot eivät heikkene.</p>

	<p>todettujen arvojen säilymisedellytyksistä on huolehdittava maakuntakaavaa laadittaessa.</p> <p>Maakuntakaavan jatkosuunnittelussa tulee tarkastella julkisen taiteen osuutta maakuntakaavan tavoitteissa.</p>	<p>Pohditaan tavoitteiden asetannassa sitä, onko julkisen taiteen ohjaaminen maakuntakaavan tarkkuustaso huomioon ottaen mahdollista.</p>
Metsäkeskus	<p>Maakuntakaavaa varten on tarkoitus laatia erilaisia selvityksiä ja kiinnitimme huomiota siihen, että aluevarauksia kohdennetaan laajasti maa- ja metsätalous alueille. Pidämme tärkeänä, että metsätalousvaikutusten arviointi sisällytettäisiin mukaan maakuntakaavaan, jolloin sen taloudelliset, ekologiset, sosiaaliset ja kulttuurilliset vaikutukset tulisivat myös huomioituiksi.</p> <p>Työryhmiä ja työpajoja perustetaan työssä laajasti ja on tärkeää, että myös metsäalan toimijoita kutsuttaisiin keskustelemaan eri vaihtoehtoista. Elinkeino- ja infratyöryhmään tulisi mielestämme kutsua mukaan myös päijäthämäläisten sahojen edustajat ja energiatoimialalta mm. energiaa Päijät-Hämeessä tuottavia ja kehittäviä yrityksiä.</p> <p>Metsätalouden harjoittajina kuullaan Päijät-Hämeen metsänhoitoyhdistystä, mutta olisi tärkeä kuulla myös alueella metsätaloutta harjoittavia muita tahoja, metsäalan yrityksiä, kone- ja yksityisyrittäjiä ja päijäthämäläisiä tiekuntia.</p> <p>Muilta osin maakuntakaavan OAS on laajasisältöinen ja informatiivinen.</p>	<p>Maakuntakaavan vaikutukset arvioidaan MRL:n mukaisesti ja vaikutusten arvioinnissa metsätalous huomioidaan yhtenä maakunnan merkittävistä elinkeinoista.</p> <p>Elinkeinoryhmään kutsutaan aloituspalaverissa saadun palautteen ja OASa koskevien lausuntojen perusteella Päijät-Hämeen alueella toimivat metsänhoitoyhdistykset, seudun keskeisimmät saha- ja puutuoteteollisuuden sekä energia-alan toimijoiden edustajat.</p>
MTK Häme	<p>OASssa on hyvin tunnistettu tahot, joiden elinkeinoihin, asumiseen ja muihin oloihin kaavalla on vaikutusta. Myös osallistaminen on käsitelty hyvin.</p> <p>Sidosryhmäyhteistyön tarvetta ei voi liiaksi korostaa ja on ilo huomata, että OASssa se on tunnistettu. Kannustamme pitämään kiinni osallistamisesta koko kaavatyön ajan.</p> <p>Maanomistajille maakuntakaavan vaikutukset ovat kaikkein tuntuvimpia ja kauaskantoisimpia. Siksi erityisesti tämän sidosryhmän edustajat on syytä pitää mahdollisimman hyvin informoituina ja varmistaa heidän kuulemisensa kaikissa vaiheissa.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Pyrimme ottamaan maanomistajien informoimisen huomioon mahdollisimman hyvin kaavan eri vaiheissa. MTK on osana sidosryhmätyöskentelyä ja tämä sujuvoittaa tiedonvälitystä.</p>

<p>Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry</p>	<p>OAS on selkeä, helppolukuinen ja asiallisesti laadittu, mistä kiitämme.</p> <p>Esitämme, että kohtaan 5.1 Osalliset lisätään paikalliset luonnonsuojeluyhdistykset osallisiksi. Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirillä on Päijät-Hämeessä kuusi paikallisyhdistystä, jotka ovat paikallisen luonnon parhaita asiantuntijoita. OASn kohdassa 6.2.7. Luonnonsuojelualueet voisi samoin lisätä yhteistyötahoksi paikalliset ja alueelliset luonnonsuojelujärjestöt pelkän ELY-keskuksen sijaan. Tällaisia tahoja ovat Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistysten lisäksi esimerkiksi BirdLife Päijät-Häme ja Päijänteen luonnonperintösäätiö PLUPS.</p> <p>OASn kohdassa 6.2.7. Luonnonsuojelualueet mainitaan, että ”Luonnonsuojelualueet osoitetaan nykytilanteen mukaisina. Luonnonsuojelun aluevarausten ajantasaisuudesta ja tulevista aluevarauksista järjestetään neuvotteluja Hämeen ELY-keskuksen kanssa.” Tavoite voisi olla kunnianhimoisempi. Maakuntakaavalla turvataan arvokkaiden luontoalueiden, luonnon monimuotoisuuden ja luonnon kannalta tärkeiden verkostojen säilymisen elinvoimaisina. Viherverkoston ja ekologisten yhteyksien jatkuvuus ratkaistaan tällä kaavatasolla. Maakuntakaavassa tulisi pyrkiä vahvistamaan ekologista verkostoa. Aluevaraukset ekologisen verkoston vahvistamiseen voivat olla myös muita kuin luonnonsuojelualueita, esimerkiksi virkistysalueita, monikäyttömetsiä tai muita ihmistoimintaa ja luonnonoloja yhdistäviä maankäyttöluokkia.</p> <p>Kaavatyössä olisi hyvä pohtia uuden lainsäädännön tuomia mahdollisuuksia luonnonsuojeluun ja viherverkoston täydentämiseen. EU:n ennallistamisasetus velvoittaa ennallistamaan 20 % maa-alasta ja Kunming-Montrealin luontosopimus 30 %. Paras hyöty luonnolle saadaan, kun ennallistaminen toteutetaan maantieteellisesti kattavasti, siis maakunnan tai paikallistasolla. Maakuntakaavalla voitaisiin osoittaa potentiaalisia ennallistuskohteita esimerkiksi kriittisten ekologisten yhteyksien läheltä sekä Helmi-elinympäristöohjelmassa määritettävien Helmi-keskittymien läheisyydestä.</p> <p>Päivitetty luonnonsuojelulaki mahdollistaa vapaaehtoisen ekologisen kompensaation. Ekologisessa kompensaatiossa esim. rakentamisen tieltä tuhoutuvia</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Paikalliset luonnonsuojeluyhdistykset lisätään osallisten luetteloon OASan. Luonnonsuojelupiirin paikallisyhdistykset, kuten myös Birdlife Päijät-Häme ja Päijänteen luonnonperintösäätiö, kutsutaan mukaan viherverkoston sidosryhmään, jossa viherverkostoteemaa käsitellään tarkemmin. Paikallisyhdistysten tietoa arvokkaista luontoalueista otetaan mielellään vastaan sidosryhmätyön yhteydessä.</p> <p>Luonnonsuojelualueiden lisäksi maakuntakaavassa tulaa osoittamaan myös muita luontoarvoiltaan merkittäviä alueita. Kaavamerkintä tulee kuitenkin eroamaan jo perustetuilla luonnonsuojelualueilla käytettävästä merkinnästä.</p> <p>Maakuntakaavassa ei tulla osoittamaan aurinkovoimalle soveltuvia alueita, mutta tema huomioidaan yleisissä kaavamääräyksissä.</p>
--	---	---

luonnon elinympäristöjä voidaan korvata suojelemalla tai ennallistamalla luontoa jossakin muualla. Etenkin pääkaupunkiseudun kasvavilla kunnilla sopivia omia kompensatiokohteita saattaa olla niukasti, joten alueita voidaan etsiä myös muista kunnista. Päijät-Hämeen maakuntakaavassa voitaisiin tutkia ja ehdottaa potentiaalisia ekologisen kompensatian kohteita suojeluun tai ennallistettavaksi. Myös yksityiset maanomistajat voivat saada kompensatian kautta tuloja luontoarvokaupassa, eli myymällä maitaan tai niiden ennallistamista kompensatiokohteeksi.

Maakuntakaavaa varten ei ole suunniteltu tehtävän uusia luontoa koskevia selvityksiä, vaan kaavatyoässä tukeudutaan rakennemallia ja KSSa varten tehtyihin varsin kattaviin aineistoihin. Edellä mainittujen ennallistus- ja kompensatiokohteiden kartoittamiseen vaadittaisiin mahdollisesti lisäselvityksiä.

Myös uusia luonnonsuojelualueita tulee esittää. Esimerkiksi Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ehdottaa, että Heinolaan UPM:n omistamaan Nynäsinsaloon perustetaan kansallispuisto. Nynäsinsalo on pinta-alaltaan lähes 3000 ha. Yhdessä Heinolan kansallisen kaupunkipuiston sekä muiden kaupungin metsien kanssa, joita myös on yhteensä lähes 3000 ha, voitaisiin muodostaa Etelä-Suomeen uusi helposti saavutettava kansallispuisto kotimaisille ja ulkomaalaisille luontomatkailijoille ja retkeilijöille.

Lisäksi haluamme painottaa kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta arvokkaiden alueiden huomioonottamisen tärkeyttä. Infran ja muun rakentamisen aiheuttama paine uhkaa niitä entistä enemmän. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohta ”Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat” asettaa tässä tapauksessa hyvät suunnitteluperiaatteet, joita toivomme noudatettavan.

OASn tausta-aineistossa on mainittu Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelma. Sen tavoitteita on syytä pitää esillä maakuntakaavatyön jatkossa.

Ilmastonmuutoksen myötä Suomen vesiolot muuttuvat sadannan lisääntyessä ja talvisateiden tullessa yhä enemmän vetenä kuin lumena. Luonnonmukainen

	<p>tai luonnonmukaisen kaltainen vesienhallinta on kustannustehokas ja kestävä tapa hallita sadevesiä. Vesien puhtaus ja hyvä laatu on myös huoltovarmuustekijä. Lisäksi vesistöt ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä elinympäristöjä. Kaavatyössä vesistöt ja vesijärjestelmän osat tulisi huomioida arvokkaina vihreinä infrastruktuureina ja viherverkoston osina. Systeemiin kuuluvat niin pohjaveden muodostumisalueet, pohjavesivaikutteiset elinympäristöt, virtavesiekosysteemit, suot ja järvet. Nk. siniverkosto voi tarjota kiinnostavia mahdollisuuksia ja kohteita myös edellä mainittuun luonnon ennallistamiseen.</p> <p>Tuulivoima-alueiden rinnalla tulisi tutkia myös aurinkovoiman tuotantoalueita, joita rakennetaan enenevässä määrin. Aurinkovoimala-alueiden visuaalinen vaikutus lähimaisemassa, esim. aiemmin avoimilla pelloilla, voi olla huomattava. Aurinkovoimaloiden sijoittaminen metsäisille alueille on myös hiilensidonnann ja metsäluonnon elvyttämisen kannalta tyhmää. Maakuntakaavassa olisi tarpeen määritellä tuuli- ja aurinkovoimatuotannon ”no-go-zonet”, eli vyöhykkeet tai alueet, joille voimaloiden sijoittamista ei suositella tai sallita. Tällaisia alueita voisivat olla luonnon ydinalueet, kansallispuistot, maisema-alueet ja niiden välitön lähiympäristö.</p>	
Etelä-Savon maakuntaliitto	Ei lausuttavaa	Merkitään tiedoksi
Hämeen liitto	<p>Ei erityistä lausuttavaa OASsta. Suunnitelma on havainnollinen ja asianmukaisesti laadittu.</p> <p>Hämeen liitossa on käynnistynyt Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 ensimmäisen vaihemaakuntakaavan laatiminen. Kaavassa tullaan keskittymään mm. ilmasto- ja energiakysymyksiin.</p> <p>Hämeen liitto pitää yhteistyötä Päijät-Hämeen liiton kanssa hyvänä ja painottaa ylimaakunnallisen yhteistyön merkitystä myös kaavatyön edetessä.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Hämeen liiton ja ELY-keskuksen kanssa tehty yhteistyö uusiutuvan energian teemassa vuosien 2023–2024 aikana helpottaa yhteensovittamistyötä maakuntakaavoituksessa.</p>
Keski-Suomen liitto	OAS on asiantuntevasti laadittu ja kattava. Siitä käy hyvin ilmi osallistumismenetellyt sekä kaavaa varten laadittavat ja jo tehdyt selvitykset. Maakuntarajat	Merkitään tiedoksi.

	ylittäviä vaikutuksia sekä yhteistyömahdollisuuksia ja -tarpeita muodostuu erityisesti liikenteestä, tuulivoimasta ja viherverkostosta. Keski-Suomen liitto toivoo hyvän vuoropuhelun jatkuvan kaavaprosessin aikana. Tarvittaessa voidaan käydä työneuvottelu tarkempaa yhteensovittamista vaativista asioista.	Pidetään yllä tiivistä vuoropuhelua kaavatyön aikana. Päijät-Hämeen liitto kutsuu koolle työneuvotteluja matalla kynnyksellä maakunnan rajoilla yhteensovittamista vaativista asioista.
Kymenlaakson liitto	Ei huomautettavaa	Merkitään tiedoksi
Uudenmaan liitto	Ei anna lausuntoa OAS-vaiheessa	Merkitään tiedoksi
Hausjärven kunta	Suunnitelma on hyvin laadittu ja selkeä. Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi
Kangasalan kaupunki	Emme jätä palautetta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.	Merkitään tiedoksi
Kouvolan kaupunki	<p>OAS on laadittu MRL 63 §:n mukaisesti täydentyvänä ja täsmentyvänä. Maakuntakaava on strateginen suunnitelma ja on hyvä, ettei OAS ole staattinen asiakirja. Päivitysten yhteydessä on pidettävä hyvää huolta eri osallisten informoinnista ja mahdollisuudesta lausua ja antaa mielipiteitä myös päivittyvästä OASsta muun kaavasuosittelman sisällön ohella. OASn tarkka muoto päivitysten yhteydessä jää tällä erää hieman epäselväksi. Päivitysvälillä OASille olisi hyvä harkita nettisivupohjaista laadintatapaa perinteisen asiakirjamallin ohella informaation oikea-aikaisuuden ja tavoitettavuuden varmistamiseksi.</p> <p>Maakuntakaavaa ohjaavat reunaehdot, lainsäädäntö sekä Ympäristöministeriön laatimat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat OASssa hyvin ja selkeästi listatut. Niin ikään selkeäksi tulee maakuntakaavan asema strategisena maankäyttöä ohjaavana suunnitelmana ja kaavan osallisten suuri määrä ja monipuolisuus. Kaavan sisältö on OASn perusteella monipuolisesti ja sopivalla tarkkuustasolla maakunnan maankäyttöä ohjaava. OASsta ei selvästi hahmotu, miten ja millä aikavälillä maakuntakaavalle oleelliset päivityskierrokset ja/tai ajantasaistarkastelut tapahtuvat. Näitä tarkasteluja olisi vielä syytä täsmentää OASssa.</p>	<p>Maakuntakaavalle on luotu päivittyvä sivusto, jossa myös OAS on jatkuvasti nähtävillä https://urly.fi/3qQp. PDF-muotoinen OAS on laadittu sivuston lisäksi lausuntojen antamista ja oikeusvaikutteisen kaavan materiaalien arkistointia varten.</p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslain 27.1 §:n mukaan maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatimisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä. Kokonaisuutena maakuntakaavan laadinnan aloitusvaiheessa ei kuitenkaan vielä ole tiedossa, milloin kaava tullaan päivittämään.</p> <p>Kansalaisvuorovaikutuksen painopiste on luonnosvaiheessa, jolloin kaikilla halukkailla on mahdollisuus osallistua kaavan työpajoihin.</p> <p>Vt 12 kehittäminen on yksi Päijät-Hämeen maakunnan edunvalvonnan kärkiasioista. Maakuntakaavassa se tulotaneen säilyttämään merkittävästi parannettavana</p>

	<p>Osallistumismahdollisuuksia kaavavaiheittain on selkeästi ja hyvin pohdittu. On paikallaan harkita kansalaisvuorovaikutuksen vahvistamista myös muissa kaavavaiheissa kuin ehdotusvaiheessa. Näin voidaan ehkäistä ennalta mahdollisia ris-tiriitoja. Sidosryhmien tarpeet tulevat pääosin hyvin huomioituiksi.</p> <p>On tärkeää pitää vt 12 merkittävästi parannettavana valtatieenä ja huolehtia yli-maakunnallisten ulkoilu- ja muiden reittien sekä infrastruktuurin jatkuvuudesta Kymenlaakson alueelle. Iitin kunnan alueelle tulevien uusien maakuntakaava-määräysten tulee ottaa huomioon Kymenlaakson maakuntakaava sekä Kouvo-lan kaupungin kaavat ja suunnitelmat. Iitin alueelle kaavailtujen tuulivoima-alu-eiden ylismaakunnalliset vaikutukset sekä Kymenlaakson kehittymismahdollisuudet ja vaikutukset on huomioitava maakuntakaavassa.</p> <p>Maakuntakaavaa varten tehdään ja on jo tehty useita selvityksiä. OASn mukaan kaavan arviointi on jatkuvaa niin prosessin ajan kuin kaavan valmistumisen jäl-keen. Erityisesti ilmastovaikutusten arviointi on tarpeellinen. Aiemmin teetetty-jen selvitysten ajantasaisuus on syytä varmistaa erityisesti kaavan ehdotusvai-heessa. Kaavan etenemisaikatauluun on syytä jättää pelivaraa mahdollisten vii-västysten varalle.</p>	<p>valtatieenä siihen asti, kunnes tavoitella vt 12 osalta on saavutettu.</p> <p>Huomioimme Kymenlaakson maakuntakaavat ja Kouvo-lan kaavat kaavatyössä ja kutsumme koolle tarvittaessa työneuvotteluja, jos eteen tulee asioita, joiden yhteen-sovittaminen vaatii yhteistä pohtimista. Maakuntakaava-osoitettavista tuulivoima-alueista tehdään vaikutusten arviointia yli kunta- ja maakuntarajojen. Kouvo-lan kaupungin edustaja on kutsuttu myös tuulivoiman maisemavaikutusten arvioinnin ohjausryhmään.</p> <p>Seuraamme Kymenlaakson alueen kehittymistä ja otamme sen kehittymismahdollisuudet huomioon suunnittelu-työssä.</p> <p>Merkitään tiedoksi selvitysten ajantasaisuuden arvioin-tiin liittyvä ja kaavan aikataulutusta koskeva ohje.</p>
Pertunmaan kunta	Ei huomautettavaa	Merkitään tiedoksi
Pälkäneen kunta	Ei lausuttavaa	Merkitään tiedoksi

MIELIPITEIDEN JÄRJESTYSNUMERO	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
<p>Mielipide 1.</p> <p>P-H lintutieteellinen yhdistys ry ja Itä-Hämeen LSY</p>	<p>Päijät-Hämeen maakuntakaavassa on uutena teemana tuulivoima ja sitä varten on laadittu tuulivoimaselvitys (FCG 2023). Potentiaalisiksi tuulivoima-alueiksi on valikoitunut yhdeksän aluetta, joista kahdeksan sijaitsee maakunnan itäpuoliskossa. OASn mukaan alueiden soveltuvuuden arviointi jatkuu maisemavaikutusten arvioinnin osalta. OASn kirjaus ei ole riittävänä, sillä tuulivoima-alueiden luontovaikutuksia ei ole selvitetty tarkoin. Selvityksessä lintuja on tarkasteltu lähinnä vain vertaamalla alueiden sijaintia Natura-alueisiin ja muihin suojelualueisiin. Tuulivoimalat voivat muodostaa merkittävän törmäysvaaran linnuille. Voimalat myös karkottavat arkoja lintu- ja nisäkäslajeja elinalueiltaan, josta mm. Luonnonvarakeskus on tiedottanut vuonna 2023.</p> <p>Tärkeimmät muuttolintujen reitit noudattavat Päijännettä (vesilinnut, kahlaajalinnut) sekä Päijänteen itärantaa (mm. vesistöjen ylittämistä arastelevat varpuslinnut, monet petolinnut). Tuulivoimala-alueiden on todettu aiheuttaneen siirtymiä lintujen muuttoreitteihin ja karkottaneen lintuja sopivilta ruokailualueilta. Erityisesti Päijänteen itärannan lähelle sijoitetut voimalat voivat pitkällä aikavälillä heikentää lintupopulaatioita. Iitin ja Orimattilan tuulivoima-alueet sijoittuvat EteläSuomen parhaimpiin kuuluvalla arktisten hanhien muutonaikaiselle oleskelualueelle.</p> <p>Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelusta antaman ohjeen mukaan linnustollisesti arvokkaat kohteet tulee ottaa huomioon tuulivoima-alueiden valinnassa jo maakuntakaavassa, jos tietoa on olemassa. Ohjeen mukaan maakuntakaavoituksessa selvitetään ja otetaan huomioon olemassa olevaa aineistoa ja osallistumista hyödyntäen linnuston kannalta arvokkaat alueet sekä arvioidaan tuulivoimarakentamisen vaikutukset niihin, erityisesti syystä myös lajikohtaisin selvityksin. Linnustovaikutuksia tulee tarkastella kriittisesti jatkosuunnittelussa. Nykyinen OASn kirjaus saattaa antaa tuulivoimala-alueista</p>	<p>Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ja Itä-Hämeen LSY kutsutaan mukaan viherverkoston sidosryhmään, jossa viherverkostoteemaa käsitellään tarkemmin. Myös yhdistysten tietoa Päijät-Hämeen linnustollisesti arvokkaista alueista otetaan mielellään vastaan myös sidosryhmätyön yhteydessä.</p> <p>Tuulivoima-alueita on osoitettu myös Päijät-Hämeessä voimassa olevassa maakuntakaavassa, joten sinällään teema ei ole uusi. FCG:n laatimassa selvityksessä tunnistetuista potentiaalisista tuulivoima-alueista alueiden soveltuvuuden arviointi jatkuu viiden alueen osalta, muut laaditussa tuulivoimaselvityksessä tarkastelluista alueista ovat karsiutuneet pois jatkoarvioinnista.</p> <p>Maakuntakaavatasolla tuulivoima-alueiden luontovaikutusten arviointi on yleispiirteisempää kuin yksityiskohtaisemmillä kaavatasoilla. Maakuntakaava on strateginen kaava, jossa osoitettavat tuulivoima-alueet vaativat toteutuakseen vielä yleis- tai asemakaavan, joiden yhteydessä alueilta laaditaan tarkempia linnusto- ja luontoselvityksiä.</p>

tuulivoimatoimijalle liian myönteisen kuvan. Vaikutuksia on syytä arvioida tarkemmin jo maakuntakaavassa.

Maakuntakaavaa varten on laadittu viherverkostotarkastelu (Ramboll 2021), jossa on osoitettu 15 luonnon ydinaluetta. Ydinalueet ovat eläin- ja kasvilajeille tärkeitä ja mahdollisimman yhtenäisiä alueita, joilla luonnon monimuotoisuus on ympäröiviä alueita suurempi. Alueisiin voi kuulua luonnonsuojelualueita ja muita luonnonoloiltaan monipuolisia kohteita. Ydinalueet ja niiden väliset ekologiset yhteydet muodostavat verkoston, joka ylläpitää luonnon monipuolisuutta ja mahdollistaa eläinten liikkumisen alueelta toisella. Ydinalueet säilyvät toimintakelpoisina, jos niiden rakennepiirteitä ei muuteta, eikä niiden välisiä ekologisia yhteyksiä merkittävästi heikennetä. Viherverkostosta on OASan mukaan tarkoitus huolehtia perustamalla viherverkostoa käsittelevä ryhmä. Tarkempien tavoitteiden luetteleminen olisi tuonut OASan konkretiaa.

Suurin osa potentiaalisista tuulivoima-alueista sijaitsee luonnon ydinalueilla, ja usein sen keskellä, joka yleensä on luonnonoloiltaan reuna-alueita monimuotoisempi. Voimaloiden rakentaminen ydinalueille pirstoo ja heikentää sen merkitystä ns. hiljaisena alueena ja karkottaa lukuisia eläinlajeja. Vaikutukset ovat haitallisimpia luonnon ydinalueilla, jotka muodostavat turvapaikan ja kulkureitin monille ihmisasutusta karttaville lajeille.

Tuulivoimaselvityksessä on haettu kohteita, joissa voimalat häiritsisivät asukkaita mahdollisimman vähän. Lähestymistapa on luonnon monimuotoisuuden kannalta vahingollinen. Luonnon kannalta parempia sijoituspaikkoja on löydetävissä mm. pääteiden ympäristöstä, jossa luonnonolot ovat muutenkin heikentyneet.

OASn mukaan luonnonsuojelualueet osoitetaan nykytilanteen mukaisina. Luonnonsuojelun aluevarausten ajantasaisuudesta ja tulevista aluevarauksista järjestetään neuvotteluja Hämeen ELY-keskuksen kanssa. Yhdistyksillämme on hyvä linnusto- ja luontoasiantuntemus ja erittäin laaja lintuhavaintoarkisto. Päijät-Hämeen lintupaikkaoppaassa esitellään monta linnustollisesti arvokasta

	<p>aluetta suojelualueiden ulkopuolelta. Tarjoamme mielellään apua luonnonsuojelualueverkoston kehittämisessä.</p> <p>Yhdistyksemme seuraavat aktiivisesti kaavoja ja antavat niistä palautetta. Maakuntakaavassa esitetyt ratkaisut voivat tukea maakunnan luontoarvojen säilymistä ja toteuttaa Vihreän siirtymän ohjelmaa, jossa "luonnolle tuotetaan enemmän hyötyä kuin haittaa". Maakuntakaava tulee laatia niin, että luonnon monimuotoisuus otetaan mahdollisimman hyvin huomioon, eikä etusijalle aseteta luontoarvoja heikentäviä toimintoja.</p>	
<p>Mielipide 2. BirdLife Suomi ry</p>	<p>Luonnonsuojelualueiden osalta OASssa todetaan, että ne osoitetaan nykytilanteen mukaisena. Muistutamme, että Suomi on kansainvälisin sopimuksin sitoutunut suojelemaan 30 % pinta-alastaan, ja siitä 10 % tiukasti, vuoteen 2030 mennessä. Nämä sitoumukset tulee huomioida myös maakuntakaavassa, jonka aikaperspektiiviin tavoitevuosi 2030 osuu. Luonnonsuojelualueiden osalta nämä sitoumukset tarkoittavat pinta-alan tuntuvaa lisäämistä alueella. Nykyisten suojelualueiden laajentamista ja uusien alueiden perustamista tuleekin edistää jo kaavatyön varhaisessa vaiheessa ja pyrkiä tuomaan sitovat aluevaerukset kartoille mahdollisimman pian. Suojeltua pinta-alaa on perusteltua lisätä myös asutuskeskusten lähistöllä, jolloin tuetaan samalla virkistyskäyttöä ja matkailua. Maakuntatasolla on huolehdittava myös ekologisten yhteyksien vahvistamisesta riittävän sitovin kaavamerkinnöin.</p> <p>OASssa ei mainita Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen laatimaa raporttia alueen maakunnallisesti arvokkaista lintualueista (MAALI-alueet). Pidämme tätä vuonna 2019 julkaistua kirjaa (Kekki ym 2019: Päijät-Hämeen lintupaikkaopas) maakuntakaavatyön kannalta keskeisenä julkaisuna. Siinä mainitut maakunnallisesti tärkeät lintualueet tulee osoittaa kaavatyössä kartoilla, ja suojelualueiden ulkopuoliset maakunnallisesti tärkeät lintualueet niiden säilymistä varmistavien merkinnöin.</p> <p>OASssa ei esitetä lisäselvitysten laatimista alueen linnustosta tai tuulivoiman vaikutuksista alueen linnustoon. Kaavatyön yhteydessä laaditut</p>	<p>Luonnonsuojelualueiden lisäksi maakuntakaavassa tullaan osoittamaan myös muita luontoarvoiltaan merkittäviä alueita. Kaavamerkintä tulee kuitenkin eroamaan jo perustetuilla luonnonsuojelualueilla käytettävästä merkinnästä.</p> <p>Raportti MAALI-alueista tullaan lisäämään OASan.</p> <p>Erityisesti kriittisiksi tunnistettujen ekologisten yhteyksien vahvistamista ja turvaamista pyritään edesauttamaan kaavamerkinnöillä.</p> <p>Maakuntakaavatasolla tuulivoima-alueiden luontovaikutusten arviointi on yleispiirteisempää kuin yksityiskohtaisemmillä kaavatasoilla. Maakuntakaava on strateginen kaava, jossa osoitettavat tuulivoima-alueet vaativat toteutuakseen vielä yleis- tai asemakaavan, joiden yhteydessä alueilta laaditaan tarkempia linnusto- ja luontoselvityksiä.</p> <p>Kiitämme huomiosta linnustoon kohdistuvien yhteysvaikutusten arvioinnin osalta. Tämä näkökulma tullaan huomioimaan erityisesti Natura-arviointien yhteydessä.</p>

	<p>linnustoselvitykset koostuisivat tällöin pelkästään tuulivoimaselvityksen yhteydessä laaditusta raportista "Linnustoselvitykset - maakuntataso" (FCG Oy 2023). Pidämme mainittua raporttia hyvin laadittuna erityisesti muuttavan linnuston osalta. Huomautamme kuitenkin, että raportti on pesimälinnuston osalta suppea: käytännössä tuulivoiman vaikutuksia tarkastellaan vain potentiaalisille tuulivoima-alueille pesivien sääksien osalta ja muiden pesivien lajien osalta todetaan vain se, onko niitä havaittu alueella. Näiden lajien joukkoon kuuluu useita tuulivoimalle herkkiä lajeja, kuten uhanalaiset huuhkaja ja mehiläishaukka. Pidämme linnustoon liittyvien lisäselvitysten puutetta olennaisena puutteena kaavatyössä ja kehotamme Päijät-Hämeen liittoa selvittämään edelleen alueen linnustoarvoja erityisesti tuulivoimalla herkkien lajien, kuten huuhkajan, kaakkurin sekä hiiri- ja mehiläishaukan osalta. Kaavahankkeen selvityksissä tulee huolehtia myös yhteisvaikutusten arvioinnista, koska niitä ei yleensä pystytä yleiskaava- ja hankevaiheissa selvittämään. Lisäselvityksistä on hyötyä myös tuulivoimaloiden yleiskaavoituksessa.</p>	
<p>Mielipide 4. MTK Salpausselkä</p>	<p>Koska kaavoitus koskee maanomistajia mitä suurimmassa määrin, pidämme näkemystemme huomioimista kaavan valmistelussa erittäin tärkeänä.</p> <p>Kaavan laadintaperiaatteissa on ohjeena kiinnittää erityistä huomiota maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Päijät-Hämeen alueella sijaitsevat pellot ja metsät ovat luonnonvara, joka muodostaa pohjan maakunnan elinkeinoelämän sille osalle, jota ei voida siirtää pois. Alueella on myös tähän tukeutuvaa teollisuutta, jolle lähellä sijaitseva raaka-ainetuotanto voi olla osin kilpailuvaltti. Maakunnan omilla toimenpiteillä ei kannata sen edellytyksiä heikentää.</p> <p>Olemme tyytyväisiä, että teemakokonaisuuksien osalta elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat -kohdassa oli mainittuna myös maa- ja metsätalous. Alueellinen eheys -yhtenäisen viljely- ja metsäalueiden säilyminen - tarkoittaa kuitenkin maantieteellisten seikkojen lisäksi sitä, että esimerkiksi kaavamääräyksien kautta ei aseteta tarpeettomia lisärajoituksia jo muutenkin hyvin säädelyyn toimintaan. Ymmärrämme hyvin, että kaavan valmistelijoilla</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Olemme kutsuneet elinkeinojen sidosryhmään mukaan metsätaloutta ja puuteollisuutta edustavia tahoja. Pyrimme edistämään aktiivista vuoropuhelua eri sidosryhmien kesken.</p> <p>Sidosryhmille järjestetään kaavaluonnoksen valmisteluvaiheessa työpajoja, joissa on mahdollista tarkastella yhdessä suunnitteluratkaisuja.</p> <p>Lisätään mielipiteessä mainitut tahot kaavan osallisten listaan ja lausuntopyyntöjen vastaanottajiin.</p>

	<p>ei ole asiantuntemusta nähdä mahdollisten kaavamääräysten välillisiä vaikutuksia ja seurauksia itselleen vieraaseen alaan. Tästä syystä toivomme, että asiantuntemustamme hyödynnetään jo valmisteluvaiheessa ennen kaavaluonnoksen julkaisua. Meitä kiinnostavat teemat, joilla myös saattaa olla vaikutusta toimintaamme, ovat erityisesti luonnonvarat, virkistys- ja suojelualueet, viherverkosto sekä kulttuuriympäristöt. Muihin teemoihin liittyvät rakentamista rajoittavat varaukset voivat myös olla meille merkittäviä.</p> <p>OASn kohtaan osalliset muistutamme, että maanomistajia edustaviin yhteisöihin kuuluvat kaikki MTK:n alueelliset toimijat (Päijät-Hämeen alueen MTK yhdistykset, MTK Häme ja Päijät-Hämeen metsänhoitoyhdistys). Toivomme, että mainitut tahot saavat myös lausuntopyyntönsä kaavan eri vaiheista ja että mahdolliset kommenttimme esimerkiksi kaavaa varten laadittavista selvityksistä huomioidaan.</p>	
<p>Mielipide 5. Suomen Purjehdus ja Veneily ry (Saimaan ja Päijänteen alueet)</p>	<p>Merenkululaitos on vuonna 2000 laatinut alustavan yleissuunnitelman Mäntyharjun kanavasta. Etelä-Savon seutukaavan muutoksessa Mäntyharjun kanava on merkitty ohjeelliseksi laivaväyläksi ja Päijät-Hämeen kokonismaakuntakaavassa ohjeelliseksi syvälaivaväyläksi. Mäntyharjun kanava tulisi säilyttää Etelä-Savon ja Päijät-Hämeen maakuntakaavoissa ja varata mahdollisuus rakentaa Mäntyharjun kanava Saimaan ja Päijänteen välille myöhemmin, vaikka Väylävirasto on ilmoittanut, että merkinnät voisi poistaa maakuntakaavoista. Muuttuneessa maailman tilanteessa tulee tehdä vaikuttavuusarviot Mäntyharjun kanavasta liittyen Saimaan kanavan liikennöintimahdollisuuksiin, huomioiden Itä-Suomen tarpeet jatkossa myös meriyhteyden osalta sekä Itä-Suomen elinvoiman ja kansallisen huoltovarmuuden osalta.</p> <p>Etelä-Savon maakuntaliitossa on käyty keskustelua Mäntyharjun kanavan aluevarausten purkamisesta maakuntakaavasta. Mäntyharjun kanavan on tarkoitus yhdistää Saimaan ja Päijänteen vesistöalueet toisiinsa. Näin syntyisi n. 1000 km yhtenäinen vesireitti Keiteleeseen pohjoisosista Äänekosken, Jyväskylän, Asikkalan</p>	<p>Kuten mielipiteessä, myös Päijät-Hämeen liitossa Mäntyharjun kanavan säilyttäminen maakuntakaavoissa nähdään tärkeänä. Pyrimme edistämään kanavan säilymistä omassa ja naapurimaakunnan maakuntakaavassa niillä keinoilla, kun siihen on käytettävissä ja saamaan aikaan poliittista keskustelua aiheesta.</p>

ja Heinolan kautta Mäntyharjulle ja edelleen koko laajan Saimaan vesistöalueelle.

Mäntyharjun kanavan tarpeen osalta tilanne on myös muuttunut Saimaan kanavan käytön loputtua Venäjän tilanteen tuoman epävarmuuden vuoksi. Saimaan kanavaa ei käytännössä juurikaan käytetty sen jälkeen kun Venäjän sota Ukrainaa vastaan alkoi. Rajojen sulkeminen sulkee myös Saimaan kanavan liikenteen. Tästä syystä Mäntyharjun kanavahankkeen varaus tulee käsitellä osana isompaa kokonaisuutta, joka on yhteydessä Saimaan kanavaan ja sen tulevaisuuteen vesiliikenneväylänä Itä-Suomesta merelle ja kansainvälisiin satamiin osana logistisia toimitusketjuja. Venäjän sodan vuoksi myös huvivieneliikenne Saimaan kanavalla on päätynyt käytännössä kokonaan ja Saimaa on eristyksissä täysin meriyhteydestä. Tällä on suuri merkitys myös matkailuelinkeinolle, joka on tärkeä osa Itä-Suomen elinvoimaa.

Saimaan kanavaa on käyttänyt aimemin n. 20 tuotantolaitosta Saimaan alueella säännöllisesti ja nämä yritykset työllistävät yht. 7000 hkl (2010). Saimaan kanava on vastannut tavaraliikenteen toimivuudesta ja vastannut myös kanavan matkailun ja huviveneilyn tarpeisiin. Vuonna 2015 Saimaan kanavan tavaraliikenne oli kaikkiaan 1,32 milj. tonnia. Ulkomaan liikenteen kuljetuksia oli 1,26 milj. tonnia ja kotimaan 0,06 milj. tonnia. Kotimaan tavaraliikenteellä tarkoitetaan Vuoksen vesistön ja Suomen rannikon satamien välistä liikennettä Saimaan kanavan kautta sekä kanavaa ylös- ja alapäin. Metsäteollisuuden vientikuljetukset olivat 227 000 tonnia, josta raakapuun tuonti oli 400 000 tonnia. Raakamineraalien kuljetukset olivat 397 000 tonnia, lannoituksen 154 000 tonnia.

Mäntyharjun kanavan käyttöä Saimaan ja Päijänteen välissä tulisi selvittää osana meriyhteyden luomista sekä Itä-Suomen, Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen välillä korvaamaan puukuljetuksia, joita on tullut Saimaan kanavaa pitkin aikaisemmin Venäjältä. Raaka-aine- ja puukuljetuksissa tulisi arvioida ympäristövaikutukset hiilidioksidipäästöihin siirryttäessä maantiekuljetuksista

vesikuljetuksiin. Lisäksi tulee selvittää maanteiden käytön vähentymisen mukana syntyvät säästöt korjaustarpeissa.

Saimaan alueen ja Päijänteen alueen pursiseurat ovat toteuttaneet omilla alueillaan jo vuosikymmeniä tukikohtien yhteiskäyttöä ja seurayhteistyötä. Vuonna 2023 on sovittu toistaiseksi Saimaan alueen ja Päijänteen alueen pursiseurojen kesken vesistöalueiden välisestä seurayhteistyöstä, joka mahdollistaa vastavuoroisuusperiaatteella seurojen jäsenten vierailut toistensa tukikohtiin. Yhteiskäyttösopimus kattaa Saimaan alueen yli 3500 jäsentä ja yli 1000 venettä, sekä Päijänteen alueen yli 2300 jäsentä ja noin 850 venettä. Sopimus on merkittävä ja sen odotetaan lisäävän huviveneliikenteen ja matkailua erityisesti Saimaan puolella. Järjestäytyneiden veneilijöiden lisäksi vesistöalueella on moninkertainen määrä muita veneilijöitä.

Vene- ja vesistömatkailun laajentaminen on tärkeää, koska Saimaan kanavan kautta ei enää liikennettä ja matkailua ole tullut ja Päijänteen veneilijöistä on arvioitu saatavan korvaavaa liikennettä Saimaan vene- ja vesistömatkailuun, joka väheni Saimaan kanavan liikenteen loppumisen vuoksi. Kuitenkin vesistöalueiden välistä liikennettä rajoittaa se, että vesiyhteyttä vesistöjen välillä ei ole. Saimaan kanavalla on ollut suuri merkitys matkailulle kauppamerenkulun tarpeiden lisäksi. Esimerkiksi Saimaan kanavan läpi kulki 154 matkustaja-alusta ja 762 huvivenettä vuonna 2018. Suurimmillaan huviveneitä kulki vuonna 1991, jolloin huviveneitä kulki 1089 kpl. Vuosittain keskimäärin huviveneitä on kulkenut kanavan kautta n. 600 kpl.

Mikäli kanavamatka olisi mahdollista tehdä veneellä kokonaan Suomen alueella mahdollisesti rakennettavaa Kymijoen kanavaa pitkin ilman rajamuodollisuuksia, määrä moninkertaistuisi suomalaisten veneilijöiden osalta ja avaisi kiinnostuksen myös eurooppalaisille veneilijöille. Mm. Virosta ja Baltiasta sekä Ruotsista tehtävät venematkat Saimaalle ja Päijänteelle olisi mahdollista toteuttaa helposti Euroopan sisäisenä Schengen-sopimuksen piiriin kuuluvana ns. Cross-Border veneilynä. Esimerkiksi The Cruising Association seuran tarkoituksena on

harjoittaa ja edistää matkaveneilyä, paikallisesti ja globaalisti 8 jaoksessa. Yhdistyksen Itä-Meren alueen valtioiden osastossa on jo yli 1000 jäsentä ja Suomessa on vahva edustus seuran toiminnassa. Vastaavasti Saimaalta ja Päijänteeltä olisi meriyhteyden kautta mahdollisuus tehdä matkoja Suomenlahden satamiin ilman rajamuodollisuuksia.

Mäntyharjun kanava loisi suuren yhtenäisen vesistöalueen, jonka markkinointia myös Euroopan kannattaa edistää. Hyvänä esimerkkinä kanavamatkailukohde on Ruotsin Götan kanava, jonka mainitaan olevan Ruotsin suurin matkailuyritys! Suomen puhtaissa vesissä kulkeva suurjärviemme n. 1000 km:n yhtenäinen vesistöreitti voisi kehittyä samanlaiseksi menestyväksi matkailureitiksi.

Mäntyharjun kanava yhdistää Keski-Suomen ja Itä-Suomen. Itä-Suomen elinvoiman säilyttämisen puolesta on paljon ollut keskustelua, mutta konkreettisesti ei ole ollut esittää sellaista strategista suunnitelmaa, jolla voitaisiin vaikuttaa Itä-Suomen vahvuuksiin ja jatkojalostaa niitä. Nyt Itä-Suomen mahdollisuudet ovat julkisuudessa segmentoitu pääasiassa matkailun puolelle.

Saimaan kanavan vuokrasopimus uusittiin vuonna 2010. Vuokrasopimusta Venäjän kanssa on jäljellä 38 vuotta. Mäntyharjun kanava yhdistää Kymijoen kanavan kanssa tai myös erikseen on infrahanke, jolla voi olla merkitystä Itä-Suomen matkailupalvelujen ja teollisuuden kehittämisen kanssa. Saimaan alueen kunnille Itä-Suomen elinvoiman palauttaminen ja kehittäminen on erittäin tärkeässä roolissa.

Mäntyharjun kanavalla sekä Kymijoen kanavalla voi yhdessä tai erikseen olla myös vaikutuksia Itä-Suomen, Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen maanpuolustukseen ja huoltovarmuuteen. Mäntyharjun kanava avaa sisäliikenteen väylän suurille aluksille ja suurien logististen tarpeiden varalle. Näiden hyötyarvio tulee tehdä erikseen asiantuntijoiden toimesta.

	<p>Mäntyharjun kanavan mahdollisuudet siirtää kuljetuksia maanteiltä vesikuljetuksiin tulee tutkia myös ympäristön näkökulmasta. Erityisesti hiilineutraaliuden tavoitteiden osalta asialla saattaa olla suurtakin merkitystä.</p>	
<p>Mielipide 6. Valkjärven Suojelijat ry.</p>	<p>Valkjärven Suojelijat ry. suojelee Sysmän, Hartolan ja Luhangan rajalla sijaitsevaa erämaista korpea. Yhdistys haluaa tukea Päijät-Hämeen maakuntakaavan laatimista maakunnan vihreän siirtymän ohjelman hengessä tavoitteena kestävä Päijät-Häme –'vihreä jo luonnostaan, hiilineutraali kiertotalouden edelläkävijä'.</p> <p>OASn mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen. Valkjärven Suojelijat ry. keskittyy mielipiteessään kahteen viimeiseen kokonaisuuteen: 'Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat' ja 'Uusiutumiskykyinen energiahuolto'. Yhdistys kannattaa uusiutuvaa energiaa, mutta sitä tulee rakentaa kestävästi. Ei niin, että tuhotaan luontoa samalla kun suojellaan sitä. Teollista uusiutuvan energian tuotantoa tulee rakentaa sinne, missä on muutakin teollisuutta, sinne, missä on eniten energian kysyntää ja infrastruktuuri valmiina.</p> <p>Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelma tarvitsee toimeenpanon, muuten se jää sanoiksi. Maakuntakaava on yksi konkreettinen keino rakentaa vihreää Päijät-Hämettä, jossa ohjelman mukaan 'Luonnolle tuotetaan enemmän hyötyä kuin haittaa'.</p> <p>Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot eli tv-alueet ovat 'mahdollistavia'. Jotta merkityt tv-alueet todella ovat toteuttamiskelpoisia, niin on tärkeää, että kaavoitus perustuu kaikkeen luotettavaan tutkimustietoon, joka on käytettävissä.</p> <p>On luonnollista, että kaikki tutkimustieto tulee käyttää hyväksi, jos validia tietoa on olemassa. On turha jättää maakuntakaavaan tv-aluetta, joka tiedetään kelvottomaksi. Kelvottomaksi tiedetyt alueet murentavat myös muiden tv-alueiden merkintöjen luotettavuutta.</p> <p>Yhteenvedona yhdistys esittää:</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Maakuntakaavassa ei tulla osoittamaan aurinkovoimalle soveltuvia alueita, mutta teema huomioidaan yleisissä kaavamääräyksissä. Tähän ratkaisuun on päädytty muissa maakunnissa saatujen koko maakunnan kattaneiden aurinkovoimaselvitysten perusteella.</p> <p>Maakuntakaavalla ohjataan seudullisesti merkittävän tuulivoiman sijoittumista. Päijät-Hämeessä ei sijaitse sellaisia teollisuusalueita, joille olisi mahdollista sijoittaa seudullisen mittakaavan tuulivoimatuotantoaluetta.</p> <p>Luonnonsuojelualueiden lisäksi maakuntakaavassa tullaan osoittamaan myös muita luontoarvoiltaan merkittäviä alueita. Kaavamerkintä tulee kuitenkin eroamaan jo perustetuilla luonnonsuojelualueilla käytettävästä merkinnästä.</p> <p>Alueellisia luonnonsuojelujärjestöjä on kutsuttu mukaan viherverkoston sidosryhmään, jotta sidosryhmien tietoa Päijät-Hämeen arvokkaista luontoalueista saadaan mukaan kaavaprosessiin. Päijät-Hämeen liitto jatkaa vuoropuhelua myös Valkjärven suojelijoiden kanssa.</p>

1. Maakuntakaavoitus osana kestävästä energiajärjestelmästä: Jotta maakuntakaava toteuttaisi ja tukisi uusiutuvan energian kehittämistä kestävästi, niin siihen tulisi sisällyttää myös otolliset alueet mahdollisiksi teollisen aurinkovoiman sekä sähkövarastoinnin alueiksi luontoa tuhoamatta. Otetaanko ne mukaan Päijät-Häme 2060 -kaavaan?
2. Kestävä energiajärjestelmä ja taloudellinen vastuullisuus: Rakentamalla uusiutuvan energian teollinen tuotanto erämaiden sijaan lähelle kysyntää säästetään luontoa ja minimoidaan kustannuksia. Otetaanko kaavoituksessa arvioitaviksi mahdollisiksi tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoalueiksi myös teollisuusalueet sekä tie- ja rautatiealueet, jotka oli rajattu FCG:n tuulivoimaraportissa selvityksen ulkopuolelle?
3. Kestävä energiajärjestelmä ekologisesti vastuullisesti: Teollisuus ja asutus tarvitsevat energiaa, mutta luonto ja erämaat eivät tarvitse teollisia tuuli- ja aurinkovoimala-alueita. Suomen luontoa ja sen monimuotoisuutta tulee suojella. Miten maakuntakaavassa otetaan huomioon muutkin kuin viralliset luonnonsuojelualueet osana luonnon suojelua? Aiotaanko esimerkiksi viherverkoston ydinalueet sekä hiljaiset alueet suojata riittäväillä suojavyöhykkeillä ihmistä ja muuta luontoa suojellen? Vastuullisuus on paljon enemmän kuin vain lain noudattamista.
4. Päijät-Häme 2060 ja vihreän siirtymän ohjelma - yhdessä kohti kestävästä maakuntaa. Miten maakuntakaava valjastetaan toteuttamaan sellaisia toimia, jotka edistävät myös vihreää siirtymää? Ja toisinpäin, miten vihreän siirtymän ohjelman indikaattoreita hyödynnetään konkreettisesti osana Päijät-Häme 2060-ohjelmaa - sen tavoitteiden asettamista ja vaikuttavuuden arviointia?

Kaikki tutkimustieto hyötykäyttöön, tavoitteena viisas maakuntakaava. Miten varmistetaan, että kaikki validi luontotieto otetaan kaavoituksessa huomioon, myös sellainen, joka on paikallista, eli jota ei ole tutkimuksin selvitetty kattavasti koko maakuntatasolla?

	Mielipiteessä viitattiin useisiin raportteihin, jotka olivat liitteenä/linkkinä mielipiteen mukana.	
Mielipide 7.	<p>Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen valmistettavaan maakuntakaavaan. Lahti-Heinola-Mikkeli oikoratavaraus tulisi säilyttää maakuntakaavassa. Etelä-Savon maakunnan alueelle laaditut kehittämissuunnitelmat voivat hankaloittaa radan toteuttamista. Radalla on valtakunnallista merkitystä, ja se edellyttää laajempaa kuin maakuntatason neuvottelua.</p> <p>Suunnitelmat ovat mielipiteen liitteenä.</p>	Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 yhteydessä selvitetään Lahti-Heinola-Mikkeli-ratalinjauksen ajantasaisuutta. Päätöksen ratalinjauksen säilymisestä Etelä-Savon maakuntakaavassa tekee Etelä-Savon maakuntavaltuusto. Päijät-Hämeen liitto käy neuvotteluja Etelä-Savon liiton kanssa kaavatyön aikana. Tavoitteena on saada ratayhteys säilymään maakuntakaavassa.
Mielipide 8.	<p>Pyydetään Päijät-Hämeen liiton tuulivoimaselvityksen jatkoarvioinnista tietoa. Johonkin tuo jo tässä vaiheessa tehty tuulivoima-alueiden "jatkoarviointi" on perustunut. Siitä oli uutinen Etelä-Suomen Sanomissa ja Orimattilan Sanomissa. Pyydän saada lisää tietoa tai päätöksiä kyseisestä "jatkoarvioinnista".</p> <p>Olisi hyvä lisätä linkit selvityksiin ja jatkoarviointeihin, jotta niitä ei tarvitse etsiä. Lisäksi puuttuu kartta, jossa selvitysten aineisto ja tulokset näkyisivät. Kartan avulla maakuntakaavaprosessia olisi helpompi seurata ja arvioida.</p> <p>Mielipiteen esittäjä ehdottaa lukuisia korjauksia tuulivoimaselvityksessä käytettyyn pisteytykseen Kuivannon alueen osalta sekä liittää mukaan muistutuksensa Kuivannon tuulivoimaosayleiskaavasta.</p> <p>Mielipide on kokonaisuudessaan luettavissa kaavan verkkosivuilla.</p>	<p>FCG:n tuulivoimaselvityksen jälkeen tehtyä jatkoarviointia tullaan kuvaamaan kaavaselostuksessa luonnosvaiheessa.</p> <p>Maakuntakaavatyön edetessä linkit selvityksiin tullaan lisäämään kaavan nettisivuille.</p> <p>Kuivannon alue tunnistettiin tuulivoimalle potentiaalisiksi alueeksi FCG:n tuulivoimaselvityksessä. Kuivannon alue on selvityksen valmistumisen jälkeen karsiutunut pois maakuntakaavatyössä jatkoarvioitavista alueista, eikä tässä vastineessa siten oteta kantaa Kuivannon tuulivoimayleiskaavasta esitettyyn mielipiteeseen. Tuulivoimaselvityksessä käytettyä pisteytystä ei ole tarpeen muuttaa, pisteytys on tehty sen hetkisen tilanteen perusteella.</p>
Mielipide 9.	<p>Omistan Heinolassa vapaa-ajan kiinteistön, jota käytetään ympärivuotisesti paitsi asumiseen, myös etätyöhön. Kiinteistö sijaitsee n. 1,5–2 km:n etäisyydellä Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksessä (2023) potentiaalisiksi tuulivoima-alueeksi tunnistetusta ns. Konttimäen alueesta. Mökkilaiturin ja tuulipuiston väliin jäisi arviolta n. 1 km:n levyinen järvenselkä sekä tuulipuistoalueelta</p>	<p>FCG:n laatimassa selvityksessä tunnistetuista potentiaalisista tuulivoima-alueista alueiden soveltuvuuden arviointi jatkuu viiden alueen osalta, muut laaditussa tuulivoimaselvityksessä tarkastelluista alueista ovat karsiutuneet pois jatkoarvioinnista. Mielipiteessä</p>

	<p>järvelle viettävä n. 0,5–1 km:n levyinen metsäkaistale. Mahdollisen tuulipuiston maisema- tai terveysvaikutuksia ei ole arvioitu asianmukaisesti esim. havainnekuvin tai mallinnusten avulla. Selvityksen luontoarviot eivät ole kaikilta osin ajantasaisia.</p> <p>Tuulivoimaselvityksen yhteydessä ei tietojeni mukaan ole oltu millään tavalla yhteydessä alueen vapaa-ajan kiinteistöjen omistajiin. Tiedonsaanti on ollut sattumanvaraista. Tämän takia pidän tärkeänä, että maakuntakaavan valmistelussa huomioidaan seuraavat, tiedottamiseen ja asukkaiden osallistamiseen liittyvät näkökohdat:</p> <p>OASn mukaan kuulutukset kaavan vireilletulosta, virallisista kuulemisista ja vahvistamisesta julkaistaan Päijät-Hämeen liiton virallisissa ilmoituslehdissä, Päijät-Hämeen liiton ja kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä kaavan verkkosivulla. Esitetyt tiedottamisen käytännöt eivät ole tästä ajasta. Passiivinen tiedottaminen ei ole linjassa maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön tavoitteiden kanssa. MRL 62 §:n mukaan ”Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.”</p> <p>Päijät-Hämeen erityispiirteenä voidaan pitää vapaa-ajan kiinteistöjen suurta osuutta suhteessa muuhun kiinteistökantaan. Vapaa-ajan asukkailla on suuri merkitys alueen taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Maakuntakaava kattaa mm. liikenne- ja energiaverkoston sekä luonnonympäristön osalta paljon sellaisia alueita, joilla mahdolliset maankäyttömuutokset vaikuttavat huomattavasti vapaa-ajan asukkaisiin.</p> <p>OASssa esitetyt tiedottamis- ja osallistamismenettelyt rajaavat käytännössä maakunnan ulkopuolella asuvat kiinteistönomistajat maakuntakaavan</p>	<p>mainittu Konttimäen lukeutuu jatkoarvioinneista karstiuneiden alueiden joukkoon, eikä sitä tulla esittämään tuulivoima-alueena nyt laadittavassa maakuntakaavassa.</p> <p>Vuorovaikutustyö jatkuu niiden alueiden osalta, jotka ovat mukana jatkoarvioinnissa. Laaditun tuulivoimaselvityksen yhteydessä järjestetyistä asukastilaisuuksista tiedotettiin myös paikallislehdissä.</p> <p>Maakuntakaavaa laaditaan koko maakunnan alueelle, jossa on lähes 140 000 kiinteistöä. Maanomistajien tiedottaminen kirjeitse kokonaismaakuntakaavaa laadittaessa on mahdoton tehtävä, eikä MRL 62 §:n voi tulkita tarkoittavan sitä. Maakunnan ulkopuolelta maakuntakaavaa voi seurata liiton, kuntien ja kaavan verkkosivuilta sekä liiton sosiaalisen median alustoilta. Maakuntakaavan laatijoihin on mahdollista olla yhteydessä sähköpostitse ja puhelimella. Tuulivoimateemasta järjestetään syksyllä 2024 kaikille avoin tilaisuus, joka toteutetaan etäyhteydellä ja johon myös vapaa-ajanasukkaiden on mahdollista osallistua.</p> <p>Maakuntakaavaa varten perustetut sidosryhmät koostuvat rajatusta osallisten joukosta. Maakuntakaavatasolla vapaa-ajan asukkaiden sidosryhmä olisi niin laaja, ettei sellaisen perustaminen käytännössä ole mahdollista.</p>
--	--	--

	<p>valmistelua koskevan tiedon ja vaikuttamismahdollisuuksien ulkopuolelle. Ongelma korostuu tuulivoimahankkeiden yhteydessä. Tuulivoimaselvityksen kohdekorteista on nähtävissä, että valtaosa vaikutusalueiden kiinteistöistä on vapaa-ajan kiinteistöjä. Näiden omistus on suurelta osin hajautunut maakunnan ulkopuolelle, eivätkä omistajat seuraa paikallislehtien ilmoituksia tai kuntien ilmoitustauluja. Omistajien yhteystietojen kokoaminen, suora tiedottaminen ja palautteen kokoaminen lisäisivät osaltaan valmisteluprosessin avoimuutta ja luottamusta osapuolten kesken.</p> <p>OASn mukaan kaavaprosessin eri vaiheissa järjestetään sidosryhmille suunnattuja tilaisuuksia. Perustettavia sidosryhmiä ovat elinkeinoryhmä sekä viherverkostoa käsittelevä ryhmä, liikenteen kysymyksissä sidosryhmänä toimii Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäryhmä. OAS ei tunnista vapaa-ajan asukkaita omana sidosryhmänä. Ehdotusta tulisikin täydentää siten, että vapaa-ajan asukkaiden aito osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet kaavan valmisteluun turvataan.</p> <p>OASn mukaan maakuntakaavan valmistelussa hyödynnetään useita jo tehtyjä tai tekeillä olevia selvityksiä. Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys on valmistunut vuonna 2023. Sen käyttäminen sellaisenaan on kyseenalaista, koska valmistelusta ei ole riittävästi tiedotettu vapaa-ajan asukkaille, eikä heillä näin ollen ole ollut aidosti mahdollisuuksia osallistua tai muutoin tuoda tietojaan ja paikallistuntemustaan valmisteluun.</p>	
<p>Mielipide 10.</p>	<p>OASn kuvauksessa kaavaprosessin kulusta kiinnittyy huomio kaavan tavoitteiden ristiriitaisuuteen. On hienoa, että kaavaprosessissa huomioidaan Päijät-Hämeen alueen luonnonympäristön merkitys ja nostetaan esiin mm. Salpausselän alueen nousu UNESCO Global Geopark -kohteeksi huhtikuussa 2022. Päijänteiden kansallispuistoa ei OASssa erikseen mainita, mutta sen merkitys toivottavasti nostetaan esiin kaavaan liittyvissä jatkoselvityksissä, samoin maakunnan monien pienempien luonnonsuojelu- ja Natura-alueiden merkitys.</p>	<p>Maakuntakaavan tavoitteena on yhteensovittaa erilaisia maankäyttötarpeita. Tässä yhteensovittamisessa pyritään huomioimaan erilaisia tavoitteita, joita OASssa on kuvattu.</p> <p>Maakuntakaava on vasta aloitusvaiheessa, kaavaluonnosta ei ole vielä laadittu. Laadittavassa maisemaselvityksessä arvioidaan tuulivoiman maisemavaiikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota</p>

	<p>OASssa listatuista valtakunnallisista maankäytön tavoitteista Päijät-Hämeen alueen osalta tärkeimpiä ovatkin terveellinen ja turvallinen elinympäristö sekä elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö.</p> <p>Tavoitelistan viimeisenä mainittu uudistumiskykyinen energiahuolto on kuitenkin näiden kanssa vahvassa ristiriidassa, etenkin mitä tulee sen yhteydessä mainittuihin suunnitelmiin tuulivoimaloista ja niiden sijoittamisesta ”keskitetysti usean voimalan yksiköihin”. Maakuntakaavaa laatiessa tulisikin harkita vakavasti, miten valtakunnallisia maankäytön tavoitteita maakunnassa painotetaan. Uudistumiskykyistä energiahuoltoa on hyvä yrittää lisätä, mutta siihen pyrkiminen muut maankäytön tavoitteet uhraamalla ei ole valtakunnallisten kokonaistavoitteiden hengen mukaista.</p> <p>Tuulivoiman ongelmallisuus Päijät-Hämeen maakunnan osalta liittyy maakunnan luonnon- ja kulttuurimaisemien ominaispiirteisiin, sijaintiin väkirikkaan pääkaupunkiseudun naapurissa ja maakunnan luontoarvoihin. Nykyinen trendi on rakentaa voimaloista massiivisen korkeita ja siten kymmenien kilometrien säteelle näkyviä. Päijät-Hämeen ja eteläisen Päijänteen pienipiirteinen maisema ei tule sellaista rakentamista kestäväksi, ei usean voimalan yksiköinä eikä myöskään pienempinä kokonaisuuksina.</p> <p>Voimalan sijainnista riippuen vaikutus ulottuisi myös naapurimaakuntien puolelle. Sijainti pääkaupunkiseudun naapurissa tekee maakunnasta tärkeän vapaa-ajan ja matkailukohteen pk-seudun 1,2 miljoonalle asukkaalle. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 Päijät-Hämeessä oli 24 031 kesämökkiä, ja lukumäärä kasvaa edelleen. Maakunnan välittömässä vaikutuspiirissä olevien vapaa-ajan asuntojen kokonaismäärä on vielä tätäkin suurempi. Monissa Päijät-Hämeen kunnissa väkimäärä moninkertaistuu kesäkuukausina, ja tuhansissa alueen vapaa-ajan asunnoissa vietetään aikaa myös yleisimpien lomakuukausien ulkopuolella, kiitos yleistyneiden etätyömahdollisuuksien.</p> <p>Myös kotimaisille päiväretkeilijöille sekä Helsingin kautta Suomeen saapuville matkailijoille Salpausselän alue ja etenkin Päijänteen kansallispuisto tarjoavat</p>	<p>valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaihin maisema-alueisiin, Päijänteen kansallispuistoon ja kulttuuriympäristöihin. Myös muihin merkittäviin virkistys- ja matkailualueisiin kohdistuviin vaikutuksiin kiinnitetään erityistä huomiota.</p> <p>Maisemalliset vaikutukset arvioidaan yli kuntarajojen.</p> <p>Osana FCG:n laatimaa tuulivoimaselvitystä on laadittu linnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointi, joka tulee nähtävillä kaavaluonnosvaiheessa ja johon on jo nyt mahdollista tutustua tuulivoimaselvityksen sivuilla: Tuulivoimaselvitys - Päijät-Hämeen liitto (pajjat-hame.fi). Koska maakuntakaava on strateginen kaava, tarkentuvat linnustoselvitykset yksityiskohtaisemmilla kaavatasoilla.</p> <p>Natura-alueiden läheisyyteen sijoittuvista tuulivoimala-alueista laaditaan Natura-arvioinnit, joka tulevat nähtävillä maakuntakaavan kaavaluonnoksen liiteaineistona.</p>
--	--	--

helposti saavutettavia ja houkuttelevia retkikohteita. Maakunnan maisemilla onkin valtakunnallisesti kokoaan huomattavasti suurempi merkitys.

On ehdottoman tärkeää, ettei Päijät-Hämeen alueen matkailullista vetovoimaa tuhota ruhjomalla sen maisemia jättiläismäisillä tuulivoimalaitoksilla. Samalla vaikeutettaisiin myös maakunnan matkailuelinkeinoa ja matkailuun erikoistuneiden yritysten toimintaedellytyksiä, mikä sekin lisäisi maakuntakaavan tavoitteiden ristiriitaa, kuuluhan OASn tavoitteisiin myös edellytyksien luominen elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi.

Teollinen, jättiläisturbiineihin perustuva tuulivoimatuotanto ei ole haitallista vain maisemien ja ihmisasukkaiden näkökulmasta vaan se on uhka myös alueen eläimistöille. Päijänne ja sen ranta-alueet kuuluvat lintujen kevät- ja syysmuuton kannalta tärkeisiin alueisiin. Päijät-Häme on myös keskeistä pesimäaluetta kymmenille lintulajeille, joista monet ovat viime aikoina muuttuneet uhanalaisemmiksi.

(MAALI-hankkeen osaraportti) vuodelta 2012 on pisteyttänyt maakunnan alueita niiden linnustoarvojen mukaan. Siitä huolimatta vuoden 2023 tuulivoimaselvityksessä tuulivoima-alueita on esitetty sijoitettavaksi myös niille alueille, jotka linnustoraportissa ovat saaneet korkeimpia pisteitä, kuten esimerkiksi Padasjoen Tornimäkeen ja Sysmän Rekolanvuorten tai Karilanmaan alueille.

Maakuntakaavaprosessiin liittyvän vuoden 2023 tuulivoimaselvityksen kohdekorkeissa on laskettu arvioitavien tuulivoima-alueiden taloudellisia vaikutuksia kiinteistöverotulojen, kunnallisverotulojen ja työllisyysvaikutusten muodossa. Huomionarvoista on kuitenkin se, että alueelle pyrkivät tuulivoimayhtiöt ovat usein ulkomaisessa omistuksessa, minkä seurauksena esimerkiksi paikallinen työllisyysvaikutus ja sen oletettu lisäys kunnallisverotuottoon voi lopulta hyvin todennäköisesti jäädä toteutumatta. Vastakkaisessa vaakakupissa painavat toisaalta maakunnan kymmenien tuhansien vapaa-ajanasuntojen tuomat kiinteistöverotulot, jotka tulevana vuosina kasvavat edelleen – mutta vain, jos maakunnan suurimpia vetovoimatekijöitä – luontoa, rauhaa, hiljaisuutta ja erämaisä

	<p>maisemia – ei tuhota uhraamalla maakuntaa ulkomaisten tuulivoimayhtiöiden leikkikentäksi. Ainutlaatuisien maisemien hinta on mittaamaton.</p>	
<p>Mielipide 11.</p>	<p>Päijät-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on kuvattu sivulla 9 seikkoja, jotka on otettava maakuntakaavaa laadittaessa huomioon.</p> <p>Padasjoelle suunniteltujen tuulivoimaloiden rakentaminen sotii seuraavia osallistumis- ja arviointisuunnitelman listan kohtia vastaan:</p> <p>Kohta 2: alueiden käytön ekologinen kestävyys. Tuulivoimaloiden rakentaminen Päijänteen kansallispuiston ja Padasjoen koskemattoman luonnon keskelle ei missään nimessä ole ekologisesti kestävä.</p> <p>Kohta 4: vesi- ja maa-ainesten kestävä käyttö. Tuulivoimaloiden rakentamista ei missään nimessä voi kutsua vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväksi käytöksi. Rakentamisvaiheessa joudutaan kaatamaan valtavasti metsää, pohjavesialueita joudutaan mylläämään, ja tuulivoimaloiden tullessa tiensä päähän jää luontoon valtavat määrät jätettä kunnan siivottavaksi (tai luontoon jätettäväksi).</p> <p>Kohta 5: maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Vapaa-ajan asutus ja turismi ovat Padasjoelle elintärkeitä - kunnan väkiluku kaksinkertaistuu vapaa-ajan asukkaiden myötä, monet kunnan palvelut pyörivät vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden avulla ja moni paikallinen saa elantonsa matkailusta ja vapaa-ajan asutuksesta. Jos luonnonkauniit maisemat pilataan tuulimyllyillä, kaikkoavat sekä vapaa-ajan asukkaat että turistit.</p> <p>Kohta 6: maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen. Padasjoki mainostaa itseään paikkana, jossa maisema, metsä ja mielihyvä vallitsevat. Päijänne on yksi Suomen upeimmista ja tunnetuimmista järvistä, ja sen kansallispuiston maisemat tuottavat iloa sekä kaikille päijäthämäläisille, suurelle määrälle vapaa-ajan asukkaita että lukemattomille upeasta luonnosta nauttiville matkailijoille vuosittain. Tämä on maisema ja kulttuuriperintö, jota on</p>	<p>Maakuntakaavan tavoitteena on yhteensovittaa erilaisia maankäyttötarpeita. Tässä yhteensovittamisessa pyritään huomioimaan erilaisia tavoitteita, joita OASssa on kuvattu. Valtakunnallisissa alueiden käytön tavoitteissa uusiutumiskykyinen energiahuolto on yksi teemoista. Myös Päijät-Hämeen alueella tutkitaan mahdollisuuksia tuulivoimaloiden sijoittamiseen keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.</p> <p>Maakuntakaava on vasta aloitusvaiheessa, eikä mitään tuulivoima-aluetta ole vielä merkitty kaavaan. Viidestä alueesta laaditaan maisemavaikutusten arviointi. Laadittavassa maisemaselvityksessä kiinnitetään erityistä huomiota mm. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaihin maisema-alueisiin, Päijänteen kansallispuistoon ja kulttuuriympäristöihin. Arviointien pohjalta kaavaluonnokseen esitetään seudullisesti merkittäväksi tuulivoimatuotantoalueeksi soveltuvat alueet.</p> <p>Kaavan luonnosvaiheessa on mahdollista tarkistaa Tornimäen tuulivoima-alueen tilanne kaavassa ja antaa siitä mielipide. Tällä hetkellä tuulivoima-alueiden maisemavaikutusten arvioinnissa tarkasteltava alue-rajaus on Tornimäen osalta erilainen kuin se kuuden tuulivoimalan rajaus, josta Tornimäellä on vireillä YVA-menettely.</p>

todellakin syytä vaalia, kuten maakuntakaavassa erikseen painotetaan, mutta tuulivoimaloiden rakentaminen alueelle sotii räikeästi tätä vastaan.

Kohta 7: virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Padasjoen alue soveltuu nykyisellään mainiosti niin paikallisten, vapaa-ajan asukkaiden kuin matkailijoidenkin virkistykseen, mutta tilanne on täysin toinen, mikäli paikalle rakennetaan maisemaa hallitsevia, vilkkuvia ja metelöiviä tuulivoimaloita.

On käsittämätöntä, että jotain näin selkeästi maakuntakaavan peruspilareita rapauttavaa asiaa on suunnitteilla.

OASn kohdassa 3.2.1 sanotaan seuraavaa:

“Alueidenkäyttötavoitteiden avulla pyritään vähentämään yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parantamaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia.”. Miten voidaan perustella, että tuulivoimaloiden rakentaminen turvaisi alueen luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja? Sehän päinvastoin pilaa luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriympäristön. Miten voidaan perustella, että tuulivoimaloiden rakentaminen parantaa paikallisten elinkeinojen (matkailu ja vapaa-ajan asukkaille tarjottavat palvelut) uudistumista? Sehän päinvastoin tuhoaa paikalliset elinkeinot.

OASn mukaan tavoitteena olisi luoda edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi. Mitä elinkeino- ja yritystoimintaa tuulivoimaloiden rakentaminen edistää? Rakentamisvaiheessa työtä saattaa olla tarjolla muutamalle henkilölle, mutta kuinka moni matkailusta ja vapaa-ajan asukkaista riippuvainen yrittäjä tulee menettämään elinkeinonsa tuulivoimaloiden valmistuttua?

OASssa mainitaan myös terveellisen ja turvallisen elinympäristön tärkeys ja esim. se, että melusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja pitää ehkäistä ja että haitallisia terveysvaikutuksia aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys. Se, että tuulivoimaloita suunnitellaan rakennettavaksi alle kilometrin päähän lähimmästä

asutuksesta ja keskelle kalasääskien pesimäaluetta sotii räikeästi kaikkea tätä vastaan.

OASssa puhutaan kauniisti virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä, yhtenäisten metsäalueiden säilyttämisestä ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden säilyttämisestä. Tämä tuntuu pelkältä sanahelinältä, jos ajatellaan tuulivoimaloiden suunnittelemista lähelle suojeltua lehtometsäaluetta, Evon kuuluisaa retkeilyaluetta ja Päijänteen ainutlaatuisia kansallispuistoa.

OASn kohdassa 3.3.2 todetaan, että maakuntakaavan keskeinen tavoite on maakunnan vetovoimaisuuden vahvistaminen. Miten ihmeessä keskelle ainutlaatuisia kansallismaisemaa rakennettavat tuulivoimalat vahvistavat alueen vetovoimaa?

OASn kohdassa 6.1 sanotaan: "Maakuntakaavaa varten on käynnissä kulttuuriympäristöselvitys, joka on aloitettu vuonna 2022. Työssä tarkistetaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman alueet. Tuulivoimaselvitys jatkuu maakuntakaavatyön aikana potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemavaikutusten arviointina ja tuulivoimaa käsittelevänä vuorovaikutustyönä. "

Nämä kaksi asiaa ovat suuressa ristiriidassa keskenään: ensin puhutaan maakunnallisesti arvokkaista maisemista, mutta jo seuraavassa lauseessa todetaan tuulivoimaselvityksen jatkuvan maisemavaikutusten arviointina - onhan päivän selvä asia, että tuulivoimalat tulevat pilaamaan arvokkaan maiseman, siihen ei tarvita sen kummempia "arviointeja".

Samassa kohdassa mainitaan myös virkistysalueista laadittava selvitys ja Salpausselkä Geoparkin matkailullisesti merkittävät retkikohteet. Jälleen kerran voidaan todeta, että tuulivoimalat tulevat takuuvarmasti tuhoamaan nämä virkistysalueet, maisemat sekä koko Geoparkin.

	<p>On täysin absurdia, että samalla kun puhutaan maiseman vaalimisesta, virkistysalueiden säilyttämisestä ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksistä, ollaan silti suunnittelemassa 300-metristen tuulivoimaloiden rakentamista paikalle, josta ne näkyisivät pitkälle Päijänteen itärannalle asti. Tuulivoimaloiden paikka ei ole keskellä Päijät-Hämeen luonnonkaunista kansallispuistomaisemaa.</p>	
<p>Mielipiteet 12–35</p>	<p>Mielipiteissä 12–35 vastustetaan Padasjoen Tornimäen tuulivoima-alueita. Mielipiteet kokonaisuudessaan ovat luettavissa maakuntakaavan verkkosivuilla. Mielipiteissä esiin nostettuja keskeisiä näkökulmia ovat:</p> <p>Padasjoen Tornimäen tuulivoimahanke pitää kieltää ja poistaa maakuntakaavasta. Tuulivoimalat varoitusvaloineen pilaisivat maisemat isolta alueelta ja karkottaisivat niin mökkiläiset kuin eläimet Padasjoelta. Padasjoen tulisi kokonaan kieltää tuulivoimaloiden rakentaminen alueellaan. Tornimäen hanke estää kuntaa ja asukkaita kehittämästä alueen matkailu- ja retkeilytoimintaa.</p> <p>Tornimäen tuulivoima-alue tuhoaa Padasjoen kunnan strategiassa kunnan vetovoiman perustaksi määritellyt periaatteet: "Maisema, Metsä, Mielihyvä". Padasjoki elää matkailijoista. Tällä hetkellä vapaa-ajan asukkaiden (matkailijoiden) taloudellinen panos kunnan elinkeinoelämälle on elintärkeä. Kunta ei voi vaarantaa lyhyt- ja pitkäaikaiseen matkailuun nojaavaa strategiaa maisemia tuhoavalla hankkeella. Vapaa-ajan asukkaat maksavat myös huomattavan summan kiinteistöveroja.</p> <p>Tornimäelle suunniteltu voimala-alue on jo itsessään korkealla merenpinnan yläpuolella (130–150 m) joten sinne suunnitellut max. 300 m tuulivoimalat aiheuttavat merkittävää melu-, välke- ja varjostushaittaa pitkälle ympäristöön. Em. syystä maakuntakaavassa tulisi voimaloiden maksimikorkeutta rajoittaa ja suojaetäisyyttä asutukseen tulisi kasvattaa.</p> <p>Tornimäen alue sijaitsee liian lähellä vakituista ja vapaa-ajan asumuksia. Lähiasukkaat kärsivät kiinteistöjen arvonalennuksesta ja melu- ja välkehaitasta.</p>	<p>Esitetyissä mielipiteissä vastustetaan Padasjoen Tornimäellä vireillä olevaa tuulivoimahanketta ja esitetään hankkeen kieltämistä lukuisin eri perustein.</p> <p>Päijät-Hämeen maakuntakaavasta 2060 on julkaistu vasta osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jossa kerrotaan mitä kaavassa on tarkoitus käsitellä. Näin olen tässä vastineessa pääpaino on osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan liittyvissä seikoissa. Muilta osin esitetyt mielipiteet liittyvät YVA-menettelyssä olevan hankkeen yksityiskohtiin tai ovat sellaisia, jotka tulevat käsiteltäviksi maakuntakaavaprosessin myöhemmissä vaiheissa (kaavaluonnos- ja kaavaehdotusvaihe).</p> <p>Maakuntakaava on vasta aloitusvaiheessa, eikä mitään tuulivoima-alueita ole vielä merkitty kaavaan. Viidestä alueesta laaditaan maisemavaikutusten arviointi. Arviointien pohjalta kaavaluonnokseen esitetään seudullisesti merkittäväksi tuulivoimatuotantoalueeksi soveltuvat alueet. Kaavan luonnosvaiheessa on mahdollista tarkistaa Tornimäen tuulivoima-alueen tilanne kaavassa ja antaa siitä mielipide. Tällä hetkellä tuulivoima-alueiden maisemavaikutusten arvioinnissa tarkasteltava aluerajaus on Tornimäen</p>

	<p>Mökeillä oleskellaan huomattavan paljon ulkotiloissa, jolloin on ilmeistä, että melu on häiritsevämpää.</p> <p>Välke pilaa myös Päijänteen kansallispuiston rannalla oleilevien lomalaisten päivät. Koska tuulivoimahankkeen vuoksi ei voida rajoittaa mm. metsien hakuita, tulisi pyrkiä tilanteeseen, ettei välkkeen määrä ylitä yleisimmin muissa maissa käytettyjä raja-arvoja (mm Ruotsi 8 h/a) tilanteissa, joissa puuston suojaavaa vaikutusta ei ole.</p> <p>Voimalat aiheuttavat myös infraääntä, joista aiheutuu ihmisille ja eläimille terveyshaittoja. Tornimäen hanke vaikuttaa kielteisesti kiinteistöjen arvoon. Tuulipuiston alle on jäämässä merkittävät sieni- ja marjamaat, joita tuskin voi enää hyödyntää.</p> <p>Hankkeen osalta tulisi hakea ympäristölupaa koska toiminnasta voi aiheutua naapuruuksuhdelaissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Ympäristöluvassa voidaan myös antaa määräyksiä toiminnan haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja seuraamiseksi. Lähtökohtaisesti tuulivoimalat tulisi sijoittaa siten, ettei ympäristöluvalla ole tarvetta.</p> <p>Voimalat aiheuttavat mikro- ja nanomuovin leviämisen ympäristöönsä, kun la-poihin tulee eroosiota.</p> <p>Luonto ja kulttuuriympäristöt</p> <p>Tuulivoiman ongelmallisuus Päijät-Hämeen maakunnan osalta liittyy maakunnan luonnon- ja kulttuurimaisemien ominaispiirteisiin, sijaintiin väkirikkaan pääkaupunkiseudun naapurissa ja maakunnan luontoarvoihin. Nykyinen trendi on rakentaa voimaloista massiivisen korkeita ja siten kymmenien kilometrien säteelle näkyviä. Päijät-Hämeen ja eteläisen Päijänteen pienipiirteinen maisema ei tule sellaista rakentamista kestäväksi, ei usean voimalan yksiköinä eikä myöskään pienempinä kokonaisuuksina. Yli 400 metriin meren pinnasta nousevat voimalat, sovi Salpausselkä UNESCO Global Geoparkin maisemiin. Päijänne ei ole maakunnan yksinoikeutta, koska järvi palvelee koko Suomen kansalaisia ja kansainvälisiä matkailijoita ainoalaatuisena virkistystien lähteenä.</p>	<p>osalta erilainen kuin se kuuden tuulivoimalan rajaus, josta Tornimäellä on vireillä YVA-menettely.</p> <p>Sellaista linjausta, jossa luovuttaisiin yhden kunnan alueen tuulivoimatuotantoalueista kategorisesti, ei tehdä maakuntakaavassa. Kunnilla on oman kuntansa alueella kaavoitusmonopoli, joten kuntakohtaisista rajoituksista on mahdollista päättää kunnissa. Edelleen todetaan, ettei maakuntakaava mahdollista tuulivoimaloiden suoria rakennuslupia. Tuulivoiman tuotantoalueille on aina laadittava tarkempi osayleiskaava, asemakaava tai haettava suunnittelutarveratkaisua. Rakennusluvut ja edellä mainitut kaavatasot sekä suunnittelutarveratkaisu ovat kuntakohtaisessa päätäntävällässä.</p> <p>Osana maakuntakaavoitusta laadittavan maisemavai- kutusten arvioinnin valmistumisen jälkeen pohditaan voimakorkeuden rajoittamista maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden paikkoja. Nämä tarkentuvat yksityiskohtaisemmillä kaavatasoilla, joilla myös melu- ja välkevaikutukset tulevat arvioitaviksi. Myös ympäristöluvan mahdollinen tarve ratkaistaan muissa kuin maakuntakaavaan liitetyissä menettelyissä.</p> <p>Infraäänistä: Osana valtioneuvoston yhteistä selvitys- ja tutkimustoimintaa toteutetussa hankkeessa selvitetiin, onko tuulivoimaloiden infraäänellä haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen. Tutkimukset kohdistettiin alueille, joilla asukkaiden tiedettiin yhdistä- neen oireitaan tuulivoimaloiden infraääneen.</p>
--	--	---

	<p>Maakuntakaavassa ja tuulivoimarakentamisessa tulee ottaa huomioon metsien hiilinielut, luonnon monimuotoisuus ja luontokato. Hiljaiset alueet tulee merkitä maakuntakaavaan.</p> <p>Linnut törmäävät voimaloihin ja erityisesti isot linnut ovat vaarassa. Päijänne muodostaa valtakunnallisesti tärkeän kahlaajien ja vesilintujen muuttoreitin, joka haarautuu Padasjoen kohdalla. Alueella pesii kalasääski.</p> <p>Tornimäen tuulipuistoa suunnitellaan alueelle, joka on merkittävä luonnon monimuotoisuuden, ainutlaatuisen metsä-, järvi- ja kulttuurimaiseman sekä virkistysarvojen kannalta. Ammajanvuoren Natura-alue sijaitsee lähimmillään noin 200 m päässä Tornimäen alueesta.</p> <p>Massiiviset maansiirrot voimala-alueen ja sinne johtavien teiden rakennusvaiheessa irrottaisivat suuret määrät humusta ja siten vaarantaisivat ja jopa tuhoaisivat alueen luonnontilaiset pienvesistöt.</p> <p>Tornimäen tuulivoima-alueelle suunniteltu kaavoitusalue on aivan pohjavesialueen vieressä ja osittain päällekkäinkin.</p>	<p>Tutkimuksen lopputulos oli, ettei infraääni selitä tuulivoimaan liitettyä oireilua- Linkki tutkimukseen: Inf-rasound Does Not Explain Symptoms Related to Wind Turbines - Valto (valtioeuvoisto.fi)</p> <p>Luonto ja kulttuuriympäristöt</p> <p>Maakuntakaava on vasta aloitusvaiheessa, kaavaluonnosta ei ole vielä laadittu. Laadittavassa maisemaselvityksessä arvioidaan tuulivoiman maisemavaiikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin, Päijänteen kansallispuistoon ja kulttuuriympäristöihin. Myös muihin merkittäviin virkistys- ja matkailualueisiin kohdistuviin vaikutuksiin kiinnitetään erityistä huomiota. Arvioinnin tueksi laaditaan tuulivoima-aluekohtaiset näkymäalueanalyysit ja havainnekuvia. Valmis maisemaselvitys tulee aikanaan nähtäville maakuntakaavan kaavaluonnoksen liiteaineistona.</p> <p>Osana FCG:n laatimaa tuulivoimaselvitystä on laadittu linnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointi, joka tulee nähtävillä kaavaluonnosvaiheessa ja johon on jo nyt mahdollista tutustua tuulivoimaselvityksen sivuilla: Tuulivoimaselvitys - Päijät-Hämeen liitto (paijat-hame.fi). Koska maakuntakaava on strateginen kaava, tarkentuvat linnustonselvitykset yksityiskohtaisemmilla kaavatasoilla.</p> <p>Tällä hetkellä maakuntakaavatasolla arvioinneissa käytettävä aluerajaus on Tornimäen osalta erilainen kuin se kuuden tuulivoimalan rajaus, josta</p>
--	---	--

		<p>Tornimäellä on vireillä YVA-menettely. Osana maakuntakaavaprosessia myös Tornimäen tuulivoima-alueen vaikutuksista läheisiin Natura-alueisiin laaditaan Natura-arviointi, joka tulee nähtävillä maakuntakaavan kaavaluonnoksen liiteaineistona.</p> <p>Vaikutuksia sekä pohjavesiin että pienvesiin arvioidaan tyypillisesti maakuntakaavatasoa yksityiskohtaisemmissa kaavoissa, jolloin on tiedossa tieverkon ja voimaloiden tarkemmat sijainnit.</p>
--	--	--

Lausuntopyyntö lähetetty:

Asikkalan kunta
Hartolan kunta
Heinolan kaupunki
Hollolan kunta
Iitin kunta
Kärkölan kunta
Lahden kaupunki
Orimattilan kaupunki
Padasjoen kunta
Sysmän kunta
Ympäristöministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Puolustusministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sisäministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Museovirasto
Hämeen ELY-keskus
Uudenmaan ELY-keskus
Etelä-Suomen AVI
Lahden kaupunginmuseo
Metsähallitus
Metsäkeskus
Geologian tutkimuskeskus GTK
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
Keski-Suomen liitto
Etelä-Savon maakuntaliitto
Kymenlaakson liitto
Uudenmaan liitto
Hämeen liitto
Pirkanmaan liitto

Kuhmoisten kunta
Luhangan kunta
Joutsan kunta
Pertunmaan kunta
Mäntyharjun kunta
Kouvolan kaupunki
Lapinjärven kunta
Myrskylän kunta
Pukkilan kunta
Mäntsälän kunta
Hausjärven kunta
Hämeenlinnan kaupunki
Pälkäneen kunta
Kangasalan kaupunki
Fingrid
Finavia
Väylävirasto
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Puolustusvoimat
Päijät-Hämeen Pelastuslaitos
Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, ympäristöterveydenhuolto
Päijät-Hämeen ympäristöterveys
Lahden seudun yrityskeskus LADEC
Hämeen kauppakamari
Päijät-Hämeen yrittäjät
LahtiRegion
Suomen luonnonsuojeluliitto
Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri
Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys
MTK Häme
MTK Uusimaa
Pro Agria Etelä-Suomi